

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Навчально-науковий економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної магістерської роботи

на тему

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВИКОНАВЧОЮ
СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА
ПРИКЛАДІ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ВІДДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ
ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ У М. ЛЬВОВІ ЗАХІДНОГО
МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ)**

Виконав:

студент 2 курсу, групи ПУА-61м
Спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
ОПП ДС
Якимець Андрій

Науковий керівник:

доц., к.і.н. Цецик Я.П.

Рецензент

доц. , д.н.д.у. Тихончук Л.Х.

Рівне – 2024 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

Освітній рівень магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
менеджменту та публічного
врядування

«___» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Якимця Андрія Івановича

1. Тема роботи «УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВИКОНАВЧОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ВІДДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ У М. ЛЬВОВІ ЗАХІДНОГО МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ)»

Керівник роботи: Цецик Я.П. к.і.н, доцент кафедри менеджменту та публічного врядування, затверджені наказом вищого навчального закладу від – _____ 20__ року № __

2. Строк подання студентом роботи «___» _____ 20__ року .

3. Вихідні дані до роботи: звіти *Міністерства юстиції України, Західного МУМЮУ, Шевченківського відділу ВДВС., законодавчі та нормативні акти України в сфері виконавчих проваджень та виконавчої\ служби, наукова та практична література*

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-правові засади управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.

Розділ 2. Аналіз публічного регулювання системи примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни.

Розділ 3. Удосконалення системи управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
Процесуальні документи Шевченківської ДВС»

ЗМІСТ

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ			
Розділ 1. Теоретико-правові засади управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.			
Розділ 2. Аналіз публічного регулювання системи примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни.			
Розділ 3. Удосконалення системи управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану			
Висновки та рекомендації			

7. Дата видачі завдання «_____» _____ 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Вступ Розділ 1. Теоретико-правові засади управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.		
2.	Розділ 2. Аналіз публічного регулювання системи примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни.		
3.	Розділ 3. Удосконалення системи управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану		
4.	Оформлення документів та підготовка до захисту		

Студент _____

Керівник кваліфікаційної
магістерської роботи _____

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Якимець А. МР – плаг (2).docx

Автор

Якимець Андрій Іванович

Науковий керівник / Експерт

Якимець Андрій Іванович

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

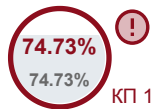
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		10
Інтервали		0
Мікропробіли		4
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		675

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

18399

Кількість слів

144321

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/11/1.pdf	235	1.28 %
2	https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/Diplomna-robota-magistra-Makiienko-A.A..pdf	234	1.27 %
3	https://oblikbudget.com.ua/news/81212-na-skilki-skorotilasya-kilkist-posad-derzhavnoi-sluzhbi-za-shtatnim-rozpisom	223	1.21 %
4	https://otherreferats.allbest.ru/law/01269130_0.html	197	1.07 %
5	http://phd.znu.edu.ua/page/aref/07_2017/Makushev_aref.pdf	177	0.96 %

Назва	стор
Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Теоретико-правові засади управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану	9
1.1. Трансформація публічного регулювання системи державної виконавчої служби України	9
1.2. Правове регулювання основних засад функціонування державної виконавчої служби та система органів виконання судових рішень.	18
1.3. Державна виконавча служба в системі органів виконавчої влади.	28
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. Аналіз публічного регулювання системи примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни.	37
2.1. Шевченківський відділ державної виконавчої служби м. Львова Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції України в системі органів ДВС України.	37
2.2. Особливості примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни	47
2.3. Вдосконалення механізмів захисту прав, свобод та законних інтересів суб'єктів виконавчого провадження від незаконних рішень, дій або бездіяльності посадових осіб системи органів державної виконавчої служби	59
Висновки до розділу 2	72
РОЗДІЛ 3. Удосконалення системи управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.	74
3.1. Сучасні тенденції удосконалення в управлінні державною виконавчою службою.	74
3.2. Євроінтеграційні реформи в системі державного регулювання примусового виконання рішень.	80
3.3. Рекомендації по посиленню кадрового потенціалу державної виконавчої служби в системі органів	88
Висновки до розділу 3	
Висновки	97
Література	100

ВСТУП

Актуальність теми. Виконавче провадження є фінальною стадією примусової реалізації будь-якого рішення суду, здійснюється державним або приватним виконавцем. Дія воєнного стану торкнулася абсолютно усіх сфер діяльності, в тому числі й процесу примусового виконання рішення суду, зокрема виконавчого провадження. Під час дії воєнного стану порядок дій по примусовому виконанню рішень коригується з врахуванням відповідних змін порядку виконання. Заборонено відкриття виконавчих проваджень та примусове здійснення виконавчих дій на території України, яка є тимчасово окупованою або на територіях або де ведуться активні бойові дії. Ці та інші заходи в сфері публічного регулювання примусового виконання рішень є предметом даного дослідження. Дослідження питань удосконалення системи управління ДВС в умовах воєнного стану забезпечить можливість розробки нових механізмів публічного регулювання даної сфери з врахуванням проаналізованих аспектів управління.

Проблемні питання примусового виконання судових рішень та змісту адміністративно-правового статусу ДВСУ на різних історичних етапах української державності досліджували науковці минулого часу та сучасні дослідники, зокрема: «О.О. Александровим, В.А. Бабичем, Б.Я. Бачуком, К.В. Бернатовичем, Ю.В. Білоусовим, С.К. Гречанюком, О.В. Задорожньою, Р.С. Калініним, Г.В. Ковалем, А.П. Лапиною, С.Ю. Лобанцевим, М.Л. Лук'яною, П.В. Макушевим, Є.І. Мезенцевим, А.Т. Мельниковим, М.А. Сергієнком, Д.В. Сіверіним, Б.Р. Стецюком, М.А. Чельцовим-Бебутовим, Д.П. Фіолевським, С.Я. Фурсою, С.В. Щербаком, С.В. Юшковим та іншими науковцями» [4]. Однак комплексних наукових досліджень діяльності ДВС України в умовах воєнного стану не є багато. Приватні виконавці приділяють більше уваги лобіюванню своїх прав (в тому числі і в розрізі наукових досліджень) *в порівнянні з дослідженням проблематики державної виконавчої служби.*

Мета і завдання дослідження.

Мета даного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу наукових джерел, вітчизняного і зарубіжного законодавства, узагальнення практики їх застосування визначити зміст та механізми управління Державною виконавчою службою та запропонувати науково обґрунтовані пропозиції щодо її вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети поставлені наступні завдання:

- дослідити теоретико-правові засади управління та процес трансформації публічного регулювання системи державної виконавчої служби України в умовах воєнного стану;
- визначити зміст правового регулювання основних засад функціонування державної виконавчої служби та системи органів виконання судових рішень, її місце в системі органів виконавчої влади;
- проаналізувати роботу Шевченківського відділу державної виконавчої служби м. Львова Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції України в системі органів ДВС України;
- дослідити особливості примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни та процедури оскарження дій виконавців та рішень посадових осіб в розрізі виконавчих проваджень;
- визначити сучасні тенденції удосконалення в управлінні державною виконавчою службою з врахуванням європейського досвіду;
- розробити рекомендації по посиленню кадрового потенціалу державної виконавчої служби в системі органів юстиції

Об'єктом дослідження є процес управління ДВСУ в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження теоретичні та практичні засади пошуку ефективних інструментів управління ДВСУ з врахуванням вимог воєнного часу.

Методи дослідження.

Для вирішення визначених у роботі магістра завдань застосовано такі наукові методи: спеціально-юридичний – при доборі фактичного матеріалу, вивченні праць науковців і аналізі нормативно-правової бази; системно-структурний – для визначення мети, завдання та функцій ДВС України та при характеристиці компетенції ДВС України; логічний – для визначення послідовності висловлених суджень, понять і висновків; порівняльно-правовий – для аналізу міжнародного досвіду діяльності виконавчих органів ; формально-логічний – для теоретичного визначення проблем адміністративно-правового статусу ДВС України та для пропонування шляхів їх вирішення ; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення й формулювання висновків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що магістерська робота присвячена аналізу особливостей публічного регулювання управління ДВС під час війни.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані у:

- правотворчій діяльності – для підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України з метою удосконалення діяльності ДВС ;
- науково-дослідній роботі кафедри менеджменту та публічного врядування у якості основи для подальших наукових доробок щодо вдосконалення механізмів управління ДВС України;

Апробація матеріалів дипломної роботи магістра. Основні положення дипломної роботи опубліковані з керівником даного дослідження в

Цецик Я.П., Якимець А.І. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ. ст.917-927. УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051) DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8\(8\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8(8)). “Суспільство та національні

інтереси”: журнал. 2024. № 8(8) 2024. С. 966. Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 920 від 26.06.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки; 281 Публічне управління та адміністрування.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев’ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи налічує 107 сторінок з додатками. Список використаних джерел містить 41 найменування.

РОЗДІЛ 1. Теоретико-правові засади управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану

1.1. Трансформація публічного регулювання системи державної виконавчої служби України

Зміни публічного регулювання системи примусового виконання рішень в Україні зумовлені багатолітньою неефективною діяльністю Державної виконавчої служби України (в подальшому - ДВС) у цій сфері. Передвоєнна статистика до 2022 року засвідчувала реалізацію виконавчих документів в межах від 50 % до 65 %. За сумами, що підлягали стягненню це було «від 18 % до 40%. Із 4 967 425 документів, що знаходились на виконанні у ДВС в 2018 році, на загальну суму 684 958 627 661 грн. було виконано лише 848 714 на загальну суму 271 918 169 296 грн.(що склало 18,1 % від загальної кількості виконавчих документів і 39,69 % від запланованих сум). Такі показники виконання рішень відстають від показників країн Західної Європи. Ситуація з низьким рівнем виконання рішень призвела до формування негативного іміджу державних виконавців серед населення України - так 43,6 % опитаних громадян зазначили, що не мають довіри до державних виконавців» [15].

Сучасний стан умов праці в системі органів ДВС в Україні, рівень матеріального забезпечення і соціальної захищеності державних виконавців не сприяє популярності цієї служби. Проявом незадоволеності своєю роботою стала думка 57 % опитаних державних виконавців - вони зазначили, що не вважають свою професію престижною. Євроінтеграція України вимагає підвищення рівня виконання рішень уповноважених органів. Низькі показники у цій сфері, неефективність роботи ДВС призвели до радикальних змін у вітчизняній системі виконавчого провадження та запровадження інституту приватного виконавця.

Прийняті у 2016 р. Закони України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень

інших органів» втратили системність норм на сьогодні. В порівнянні з попередніми нормативно-правовими актами, що регулювали діяльність та адміністративно-правовий статус ДВС в Україні та державних виконавців. У цих законах норми, що регулюють діяльність приватного виконавця витіснили відшліфовані та сформовані традиціями практики правила, що регулювали діяльність ДВС в Україні, до підзаконних нормативно-правових актів. Пристосували їх до нових умов змішаної системи виконання рішень.

Склася ситуація привілейованого врегулювання на рівні законів правового статусу приватних виконавців. Та рудиментарного визначення на рівні підзаконних актів статусу ДВС в Україні та державних виконавців. Аналіз формування політики примусового виконання рішень в історичному аспекті дозволить проаналізувати вдалі та не зовсім вдалі кроки публічного регулювання цієї сфери, запропонувати з врахуванням історичного досвіду пропозицій по поліпшенню системи управління ДВС.

Міністерство юстиції України в роз'ясненні “Історико-правова природа становлення правового регулювання прав стягувача у виконавчому провадженні” від 13.01.2011 року розкрило питання правого регулювання діяльності виконавчої служби України, співвідношення прав стягувача та боржника, проблему статусу державного виконавця. Система примусового виконання рішень є невід'ємною частиною публічної влади на всіх етапах її створення та функціонування [1].

В процесі розвитку та становлення інституту примусового виконання рішень відповідно до рівня регламентації діяльності судових виконавців та кодифікації норм права можна виділити такі етапи:

- ✓ «X– XIII ст.ст. –зародження відносин виконання рішень та перших правових джерел їх регулювання;
- ✓ XIV–XVII ст.ст. –використання перших іноземних зводів норм регулювання примусового виконання рішень;
- ✓ XVIII ст. –перші вітчизняних проектів кодексів, що визначали

порядок проведення примусового виконання рішень владних суб'єктів;

- ✓ XIX ст. –сучасні риси інституту судових виконавців унаслідок проведення судової реформи 1864 р.;
- ✓ з 1864 р. по 1917 р. –реалізація та апробація інституту судових виконавців за результатами судової реформи» [12].

Посадовій особі завжди відводилося певне місце у структурі державних органів, якщо вона займалась виконанням судових рішень, виконувала доручення князя, монастиря, громади тощо. Зміст цієї посади визначався виконанням судових обов'язків. Передачею винних на поруки служилими особами. Вони називались “отроками, мечниками, ємцями, дворянами, а ще пізніше недільниками”. Також у старовинних грамотах згадуються “вірники, металники, ябедники та інші посадові особи” [1, с. 48]. Недільники вперше отримали офіційний статус посадових осіб, до обов'язків яких входили:

- «виклики до суду сторін;
- арешт обвинувачених та їх тортури;
- передача до суду справ про крадіжки;
- організація судового поєдинку;
- виконання рішення суду» [12].

Своє найменування “недільщики” отримали тому, що вони виконували свої обов'язки по черзі. Через тиждень служби тиждень отримували відпочинок. Недільники могли призначатися судом на прохання позивача для надання йому допомоги у розшуку відповідача та забезпечення його примусового приводу до суду [2, с. 328].

У першому офіційно визнаному кодифікованому зведенні правових норм - Руській правді - була норма, що запроваджувала захист судових виконавців та інших князівських службовців від посягань на їх життя. У першу чергу з боку закабалених общинників. Штраф за вбивство ябедника та будь-якого іншого дружинника стали називати «вірою». Назва «ябедник» походила від давньо-скандинавського «aembaet». Утримання ябедників провадилось не за рахунок князівської платні, а за принципом «кормління», за рахунок місцевого

населення. «До середини XVI ст. князь зобов'язував населення утримувати ябедників під час періоду служби або натурою або у вигляді різних поборів . У містах та волості підлеглі виконували адміністративно-судові функції. У період становлення та розвитку державності русі судові виконавці отримали загальну назву «пристави». Вони задіювались до виконання й інших завдань. У московському князівстві пристави займалися супроводом іноземних послів. У новгородському князівстві - виконували обов'язки примирення винуватців та постраждалих. При цьому основна діяльність судових приставів була пов'язана з стягненням судового мита та виконанням судових рішень. До обов'язків пристава входило і проведення слідчих дій також. Стаття 57 псковської Судної грамоти визначала необхідність проведення у якості слідчої дії у разі вчинення крадіжки обшуку. Особа, яка підозрюється в крадіжці, зобов'язана була допустити до свого двору приставів для обшуку» [4, с.31].

В історичній літературі зазначається, що вперше офіційно визнаний у Судебнику 1497 р., інститут судових виконавців (приставів) носив приватний характер. Пристави здійснювали розшук відповідачів самостійно, або за допомогою близьких родичів (племінників). Або «залежних від них людей». У XVI-XVII століттях почала формуватися єдина загальнодержавна судова система. Проходила глобальна систематизація нормативних правових документів. Саме у цей період правовий статус судових приставів отримав конкретизацію та на законодавчому рівні були закріплені їх функції. Це сталося завдяки прийняттю Соборного укладення 1649 р. X-XV глави включали в себе статті, присвячені судоустрою та судочинству. Приставом визнавалася посадова особа із різними повноваженнями судового та адміністративного характеру: пристав доставляв повістки про виклик до суду; виконував інші рішення суду; врегулював конфлікти військових з цивільним населенням; здійснював розшук та примусовий привід відповідача; брав участь у вилученні речових доказів у обвинувачених; сторожив злочинців, з яких стягувалися збитки, завдані протиправною поведінкою [5, с. 115].

Судебники виділяли три способи виконання судових рішень:

- стягнення з майна боржника;
- примусова виплата боргу;

- віддача головою.

Останній спосіб застосовувався в тих випадках, коли протягом одного місяця примусова виплата боргу не давала бажаних результатів, а боржник не мав ні майна, ні поручителів для оплати боргу.

Новий етап у розвитку системи виконання рішення судів був пов'язаний з розвитком державної влади у загальноєвропейських традиціях і першою спробою відокремити судові органи від державної адміністрації. Зокрема, Указом від 24 травня 1700 р. «Про посилення солдатів палацової варти для розшуку та надання до Судного наказу відповідачів і для стягнення з них митних грошей та позовів» було припинено посилення піддядих та приставів із Судного наказу для цієї мети. Для цих цілей Преображенському наказу віддавалось розпорядження за потребою солдатів направляти [6, с. 671].

Таким чином, поступово службові функції судових приставів перейшли до інших категорій державних службовців (у тому числі до військовослужбовців). У 1782 р. рішенням Катерини II функції урядників (приставів) були віднесені до повноважень поліції. У 1786 р. урядники були розподілені на поліцейських приставів, які виконували рішення судів, та станових приставів, які займались охоронною функцією. 8 вересня 1802 р. в Російській імперії Маніфестом Олександра II «Про заснування міністерств» було започатковане створення міністерської системи управління. Виконавча поліція (поліцейські пристави) були віднесені до Міністерства поліції, що було виділене з Міністерства внутрішніх справ. [7, с. 45-46].

Грошове забезпечення судового пристава складалося з двох видів виплат: окладу – щорічного утримання в рублях (чистої платні сріблом 300 карбованців), а також виплат на харчування – 150 карбованців на рік, на оплату житла – 150 карбованців на рік; грошової винагороди за тимчасовою таксою. За опис маєтку або земельної ділянки судовий пристав отримував 2,5 карбованців – у випадку, якщо ціна маєтку не перевищувала 500 карбованців; 5 карбованців, якщо ціна не перевищувала 1000 карбованців; 6 карбованців

відповідно за масток ціною до 2000 карбованців і 9 карбованців за масток, вартість якого не перевищувала 5000 карбованців [8, с.31-22].

Під час державної реформи 1864 р. «інститут судових приставів, що існував на той час вже в багатьох європейських країнах, фактично був закріплений на законодавчому рівні. Про що свідчили прийняті нормативні акти «Установи судових установлень»; «Статут цивільного судочинства»; «Статут про покарання, що накладаються мировим суддею»; «Правила про влаштування судової частини та ведення судових справ у місцевостях, в яких введено положення про земських дільничних начальників». З часу судово-правової реформи 1864 р. у системі органів влади царської росії поряд з судовими приставами вже функціонували приватні пристави (начальники поліції у повітах та помічники голів судів), слідчі пристави (слідчі), винні й соляні пристави (посадові особи, які спостерігали за дотриманням порядку акцизної торгівлі вином та сіллю)» [9, с. 52].

Законодавство про судоустрій 1864 р. встановлювало окремі обмеження для представників населення, які прагнули отримати посади судових приставів. Також цими законодавчими актами регламентувався правовий статус судових приставів. За опір судовим приставам винні каралися. Позбавленням всіх прав стану і засланням на каторжні роботи на строк від 4 до 6 років; віддачею до арештантських рот; засланням до Сибіру на поселення [10, с. 38].

Законодавство про судоустрій 1864 р. в цілому зміцнило всю систему виконання судових рішень. Служба судових приставів зарекомендувала себе у якості необхідного елементу державного апарату. Фактично інститут судових приставів як система забезпечення судових рішень проіснував до революційних подій 1917 р.

На етапі феодального устрою стягувач мав повну владу над боржником та міг вирішувати його подальшу долю, а боржник та його родина залишались практично безправними. На першому місці перебували засоби фізичного впливу на боржника. До початку XX століття при виконанні судових

та інших рішень права людини в їх конституційному розумінні не враховувались.

Радянський етап функціонування виконавчої служби характеризується спробою законодавчого врегулювання її діяльності, за рахунок відомчих інструкцій. На перший план висували інтереси держави, яку уособлювали судові виконавці. 1917–1927 рр. – період виконання функцій примусового виконання рішень Червоною гвардією та міліцією; 1927–1985 рр. – входження до системи осіб та органів, що виконували рішення, судових приставів, судових виконавців, установ державного банку та органів, що мали фіскальні функції; 1985–1991 рр. етап формування та становлення органів примусового виконання рішень відповідно до останнього радянського документу у сфері виконання рішень Інструкції про виконавче провадження.

«Декретами про суд № 1 від 22 листопада 1917 р., № 2 від 7 березня 1918 р., № 3 від 20 липня 1918 р. скасована судова система царської росії, в тому числі і інститут судових приставів. Першим законодавчим актом про суд УСРР була Постанова Народного Секретаріату від 4 січня 1918 р. «Про запровадження народного суду», вона ліквідувала посади судових приставів. Інститут судових виконавців був створений відповідно до Тимчасового положення про народні суди й революційні трибунали УСРР, затвердженого Декретом РНК УСРР «Про суд» від 14 лютого 1919 р. для сприяння народним судам у діяльності щодо виконання судових рішень» [11, с. 11-12]. Оновлене радянське законодавство про виконавче провадження скасувало засоби примусового виконання, що діяли за часів царської влади. Встановило принцип недоторканності особистості боржника, було скасовано а) арешт боржника; б) його особистий обшуку; в) примусовий привід до суду для встановлення майнового стану; г) оголошення боржника неспроможним тощо. Інструкція для судових виконавців 1920 р. встановлювала заходи примусового стягнення:

- а) звернення стягнення на гроші та рухоме майно боржника;
- б) звернення стягнення на винагороду, отриману боржником за місцем служби або роботи;

- в) вилучення у боржника й передача певної речі стягувачеві;
- г) провадження дій за рахунок боржника, що він не виконав у встановлений судовим рішенням термін.

Перший ЦПК УСРР був затверджений ВУЦВК 30 липня 1924 р. У його змісті суттєвий блок (107 статей з 412) складала регламентація примусового виконання судових рішень. НКЮ УСРР у листопаді 1927 р. видав «Наказ судовим виконавцям», який за своєю структурою й змістом (200 статей об'єднувались в 15-ти розділах) міг слугувати самостійним кодексом діяльності судових виконавців, хоча й видавався як підзаконний акт [12, с. 27].

У зв'язку з тим, що ЦПК 1924 р. (так само як ЦПК УСРР 1929 р., не передбачали усіх питань виконання судових рішень), вони потребували доповнення шляхом видання відповідних Інструкцій. НКЮ були затверджені: 28 вересня 1939 р. «Інструкція про порядок виконання судових рішень»; 27 грудня 1939 р. «Положення про Наркомат юстиції УРСР». Останнім передбачалось створення у складі НКЮ відділу судових виконавців. ЦПК УРСР 1963 р. встановив, що виконавче провадження може бути реалізоване лише судовим виконавцем, що уособлює у собі державний виконавчий орган; розширив поняття об'єкту стягнення та урегулював питання про порядок виконання судових рішень, відповідно до якого відповідач зобов'язаний виконати певні дії на користь стягувача; також встановив подвійний порядок оскарження дій судового виконавця.

Система органів судового виконання була доповнена органами Державного банку СРСР та органами, що виконували рішення про стягнення з громадян недоїмок за податками та прирівняних до них платежів [13]. 15 листопада 1985 р. Наказом міністра юстиції СРСР № 22 була затверджена інструкція «Про виконавче провадження», що стала останнім нормативно-правовим актом, прийнятим у радянські часи щодо виконавчого провадження [11, с.14].

Період незалежності.

Заміною існуючого раніше інституту судових виконавців, які діяли у складі судової системи України та відносилися до районних судів загальної юрисдикції стало формування інституту примусового виконання рішень в Україні. Затвердження правового статусу суб'єкта виконання примусових рішень розпочалося з утворення державної виконавчої служби у системі органів Міністерства юстиції України - 24 березня 1998 р. Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про державну виконавчу службу». На ДВС було покладено завдання своєчасного, повного і неупередженого примусового виконання рішень. Згідно ст. 13У ДВС України входила до системи органів Міністерства юстиції України і здійснювала виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України [14]. У 1999 р. був прийнятий Закон України «Про виконавче провадження». Він визначив умови і порядок примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку [15]. Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» регулюється час порядок і умови примусового виконання рішень судів та інших органів [16].

За ключовими подіями період незалежності можна виділити 9 етапів. Перший - 1991–1997 рр. – «дія нормативно-правових актів СРСР і розроблення проектів вітчизняних нормативно-правових актів у сфері виконавчого процесу в незалежній Україні; Другий - 1998 р. – прийняття Закону України «Про державну виконавчу службу» та створення ДВС України» [12]; Третій - 1999–2005 рр. – «прийняття Закону України «Про виконавче провадження», Інструкції про проведення виконавчих дій, Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень» [4]; Четвертий – «2005–2007 рр. – створення і функціонування Департаменту ДВС України як урядового органу публічного адміністрування» [7]; п'ятий 2007–2010 рр. – «ліквідація Департаменту ДВС України як урядового органу публічного адміністрування та введення до складу Міністерства юстиції України» [7]; шостий 2010 р. – «реформування ДВС

України, діяльність якої спрямовував і координував Кабінет Міністрів України через Міністра юстиції України» [7]; сьомий 2011–2014 рр. – «ліквідація Департаменту ДВС України у складі Міністерства юстиції України, створення ДВС України як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України»[7]; восьмий - 2015 р. – «перехідний етап, на якому ліквідовано ДВС України»[7]; дев'ятий - з 2016 р. по теперішній час триває сучасний період запровадження змішаної системи виконання рішень, запроваджено інститут приватного виконавця. Продовжується реформування ДВС в Україні як складової системи органів Міністерства юстиції України у зв'язку з прийняттям 02 червня 2016 р. Законів України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», а також втратою чинності Законом України «Про державну виконавчу службу» [7].

1.2. Правове регулювання основних засад функціонування державної виконавчої служби та система органів виконання судових рішень

Діяльність з примусового виконання рішень судів та інших органів є засобом забезпечення ефективної роботи механізму правового регулювання та реалізації державою своїх правозахисних функцій. Експерти в сфері даних досліджень вказують, що цей інститут є недостатньо регульованим на законодавчому та нормативному рівнях. Це негативно впливає на якість та рівень захисту прав й інтересів громадян.

Правове регулювання діяльності ДВС – це здійснюваний за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних розпоряджень тощо) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до вимог економічного базису, суспільних потреб цього соціального ладу [18, с. 289].

Правовою основою діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців є як Конституція України так Закони України «Про виконавче провадження», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», міжнародні договори. Інші закони України та нормативно-правові акти, прийняті на їх виконання.

Державна виконавча служба України в результаті реформування досягла значних зрушень. При цьому її діяльність часто піддається критичним зауваженням. Причина - низька результативність виконання поставленого завдання примусового виконання рішень судів та інших органів чи уповноважених посадових осіб. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених Законом України «Про виконавче провадження» випадках – на приватних виконавців [15]. Після початку війни загальний показник повернення заборгованості впав до 1,6% (з кожних 10 інвестованих гривень кредитор повертає в середньому тільки 16 копійок). До війни цей показник був кращим, але значно низьким низьким — лише 2,7%

Рис. 1.2. Результативність у виконанні судових рішень

Однак рівень фактичного виконання рішень в Україні вже у 2023 році вийшов на довоєнні показники. За стягнутими сумами в гривнях даний рівень перевищив показники 2021 року (19,797 мільярдів у 2021 році і 25,211 млрд у 2023). Асоціація приватних виконавців України за підтримки EU Project Pravo-Justice аналізуються показники ефективності системи примусового виконання рішень (рис.1.3.)

рис.1.3. Ефективність примусового виконання рішень з 2021 по 2023 роки

[Джерело: Асоціація приватних виконавців України]

Особливістю правового регулювання функціонування ДВС України є наступне.

Зміст викладено у декількох нормативних актах різної юридичної сили.

Закон України Про державну виконавчу службу	організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби України - державна виконавча служба входить до системи органів МЮУ[25, с. 118].
Указ Президента України від 6 квітня 2011 р	Віднесення державної виконавчої служби до органів виконавчої влади, затверджене Положення про Державну виконавчу службу України. Визначено: ДВС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність ДВС координується Кабінетом Міністрів України через міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади, забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) відповідно до законів [26]. Міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) [27].
Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»	ДВС входить до системи органів Міністерства юстиції України. На підзаконному рівні її визначено як «центральный орган виконавчої влади з відповідними завданнями, самостійними повноваженнями та способами їх реалізації тощо»[5]

Закони є основою реалізації компетенції законодавчої влади. Підзаконні нормативно-правові акти основою виконавчих функцій держави, завдань виконавчої гілки влади, президента, органів місцевого самоврядування. Правовою основою для підзаконного правового регулювання виступають закони, які мають вищу юридичну силу в системі нормативно-правових актів, а підзаконні акти займають другорядне місце після законів [29, с. 8]. Діяльність ДВС України потребує пошуку різних варіантів здійснення її повноважень. Важливим є встановлення особливості правового регулювання на загальнодержавному та на регіональному рівні.

Процесуальні питання виконання судових рішень регулюються:

- Кодексом адміністративного судочинства України,
- Господарським процесуальним кодексом України,
- Цивільним процесуальним кодексом України.

Механізми правового регулювання діяльності ДВС «містять адміністративно-правові ознаки, вказують на адміністративно-правовий статус державної виконавчої служби України. Адміністративно-правовий статус ДВС України базується на статусі центрального органу виконавчої влади з відповідними завданнями, самостійними повноваженням та способами їх реалізації та включає наступні елементи:

правосуб'єктність, обов'язки та права, компетенцію, юридичну відповідальність» [15].

Правове регулювання адміністративно-правового статусу ДВС України здійснюється :

- Конституцією України,
- Законами України «Про виконавче провадження», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про Державну службу», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»,
- постановами Кабінету Міністрів України,

- наказами Міністерства юстиції України та іншими нормативно-правовими актами.

Аналіз централізованих та децентралізованих систем органів примусового виконання рішень

Залежно від того, чи складають органи примусового виконання єдину систему, чи існує декілька систем, що функціонують паралельно, вчені поділяють їх на дві системи:

1) «централізовані» - вид систем виконавчого провадження включає: наявність єдиного державного органу примусового виконання; наявність механізму правового регулювання процесу виконання судових актів та актів інших органів, встановленого законодавством [3, с. 44]

- виконанням, незалежно від способу стягнення, займаються органи, включені до єдиної системи,
- переваги: стягувач може негайно розпочати процедуру виконання без будь-якої згоди компетентного органу,
- виконавець має широкі можливості на отримання інформації про фінансовий стан боржника, а також доступ до закритих реєстрів;
- паралельне виконання виключається;
- скоординовані зусилля щодо мирного врегулювання (Фінляндія, Албанія, Австрія, Бельгія тощо).

Яскравим прикладом використання централізованої системи виконавчого провадження є Німеччина. «Виконавче провадження в Німеччині є державною функцією, реалізується державними службовцями («судові виконавці»). Нормативну основу сучасного німецького виконавчого провадження становить книга 8 «Виконавче провадження» Німецького цивільного уложення ФРН» [4, с. 86]. В Німеччині особливістю «централізованої» інституційної системи

примусового виконання судових рішень і рішень інших органів є наявність трьох категорій органів - 1) судовий виконавець; 2) судові органи; 3) адміністративні органи» [14];

2) «децентралізовані» «характеризуються наявністю декількох органів, повноваження яких у сфері виконання можуть залежати від способу, за допомогою якого можна реалізувати рішення. Держава делегує повноваження щодо примусового виконання судових рішень приватним організаціям. Залишає функції контролю, нагляду, ліцензування приватних організацій» [4, с. 86].
Приклад - системи примусового виконання рішень судів та інших органів:

Франції: «приватні судові виконавці користуються монополією на здійснення примусового виконання, крім випадків, коли способом виконання є накладення арешту на заробітну плату» [4],

Німеччини : виконання судових рішень проводиться судовими приставами, а до компетенції дільничного суду належить примусове виконання рішень, предметом яких є звернення стягнення на вимоги або інші майнові права

Англія та Уельсу: арешт майна боржника, що знаходиться у третіх осіб, проводиться судами, що ухвалили рішення, звернення стягнення на майно виконується шерифами та бейліфами («агенти з виконання»), на рівні судів графств судові рішення приводяться до виконання судовими приставами.. тощо [5, с. 187–188].

Вчені пропонують більш гнучкий спосіб розподілу систем примусового виконання судових рішень і рішень інших органів на державні та модульні. Державні (це системи Вірменії, Білорусі, Швеції, Фінляндії, Іспанії та інших країн) характеризується наявністю єдиного державного органу уповноваженого у сфері примусового виконання, із вертикально-інтегрованою системою управління [6]. Переваги модульної системи (сформувалася в Німеччині, Франції, США, Литві, Естонії, Бельгії, Люксембурзі та інших країнах) полягають у більшій ефективності та результативності роботи (оплата

виконавця з примусового виконання рішень залежить від обсягу і якості виконаних проваджень). При цьому майнову відповідальність за свої помилки виконавець несе одноособово, публічний контроль забезпечується як законодавством та органами юстиції так і самоорганізацією в рамках професійних об'єднань виконавців.

В Україні функціонує модульна система примусового виконання судових рішень і рішень інших органів. Це є прогресивним кроком. При цьому це не має бути остаточним розв'язанням проблеми оптимізації функціонування виконавчого провадження. Повинно вважатися перехідним етапом до повної «приватизації» сфери виконавчого провадження з метою підвищення ефективності захисту прав, свобод та інтересів людини й громадянина [6].

Головним критерієм в класифікаційній справі організації системи примусового виконання рішень судів та інших органів в країнах розвинутої юстиційної системи є:

- віднесення відповідних інстанцій до системи органів виконавчої чи судової влади за ступенем участі у виконавчому провадженні приватноправових суб'єктів
- їх поділ на публічно-правові, змішані та позабюджетні (приватні).

Це Франція, Нідерланди, Португалія, Бельгія, Люксембург, Словенія, Естонія, Латвія, Литва та ін - проведення виконавчих дій здійснюється приватними судовими виконавцями, які є висококваліфікованими фахівцями, отримали університетську освіту в галузі юриспруденції, склали державний кваліфікаційний іспит, призначаються на свої посади органами державної влади шляхом надання їм ліцензії, фінансування їх діяльності здійснюється за рахунок коштів учасників виконавчого провадження, несуть повну матеріальну відповідальність за наслідки вчинення або не вчинення виконавчих дій.

Французька система організації примусового виконання судових рішень та рішень інших органів майже повністю знаходиться в «приватників». Монополія в цій країні у сфері приватноправових спорів належить судовим

виконавцям. Вони є міністерськими державними службовцями та призначаються на посаду міністром юстиції. Судовий виконавець може бути як найманим службовцем, так і юридичною особою, яка наділена повноваженнями судового виконавця [8]. Остання реформа Франції стосувалася інституту примусового виконання. та стосувалась розширення округів, де працюють виконавці та надання можливості викуповувати контори в інших округах [9]. Аналогічно французькій приватноправову модель було запроваджено у Литовській Республіці. Органами примусового виконання є судові пристави, які незалежні у своїй діяльності, , назначаються та підпорядковуються Міністру юстиції Литви [10]. За статистичними даними сьогодні у Литві діяльність з примусового виконання здійснюють 118 приставів (в т.ч. 101 контора приставів та 32 відділи контор) [11].

Приватно-правова модель має не публічний (державно-владний) зміст та особливості виконання, незалежність та самостійність особи, яка наділена повноваженнями виконавця [12]. Приватно-правова модель побудована на свободі СВ – він вільним професіонал і самостійно організовує свою роботу. При цьому несе повну майнову відповідальність за її результати. «Судові виконавці – це приватні особи, які працюють за ліцензією, але виконують громадські функції. Вони призначаються на посади міністром юстиції та діють на основі законодавства, що регулює виконавчі процедури. Діяльність судових виконавців перебуває під контролем суду, прокурора та професійних організацій (об'єднань) судових виконавців» [6].

Публічно-правова модель (Німеччина, Швеція, Фінляндія, Австрія, Іспанія, Данія, Італія, Словаччина, Туреччина, Хорватія, Азербайджан, Таджикистан та ін.) передбачає виконання судових рішень виключно спеціально уповноваженими посадовими особами державних органів (у тому числі судовими). При публічно-правовій моделі виконавчого провадження ці функції покладено на спеціальні правоохоронні органи. За примусового виконання судових рішень можливе використання послуг приватних осіб (для розшуку майна боржника) . Це характерно для ВП у США. Ініціювання процесу

виконання впри двох моделях підлягає вирішенню з боку відповідного національного суду. Виконавчий процес повинен здійснюватись судом. В іспанському, італійському, датському та австрійському законодавстві це має місце.

Намітилася тенденція виведення виконавчих проваджень з-під контролю судів. Одним із конкретних прикладів є зміна португальського законодавства.

Відрізняються статус судових виконавців в різних країнах

- 1) виконавці - приватні професіонали (Англії, Бельгії, Шотландії, Іспанії, Естонії, Франції, Греції, Угорщини, Латвії, Люксембурзі, Молдові, Нідерландах, Португалії, Румунія, Словаччина, Словенія, Чехія);
- 2) виконавці є державними службовцями (Німеччині, Австрії, Данії, Фінляндії, Італії, Норвегії);
- 3) змішана» система (Болгарія, Грузія, Сербія, Швейцарія).

Литва та Латвія разом із Естонією, Грецією, Угорщиною, Нідерландами, Португалією, Румунією, Чехією копіюють прогресивний досвід Франції та інших держав, які для реформування виконавчого провадження обрали французьку «приватноправову» модель примусового виконання. В даній моделі судовий виконавець :

- наділений монополією щодо виконання рішень у сфері приватного права,
- не має можливості втручатися у сферу дії публічного права, в якій виконання рішень покладене на спеціальні органи державної влади при Міністерстві фінансів.

Французька модель виконання судових рішень характеризується тим, що у приватноправовій сфері примусове виконання здійснюється тільки на приватній основі, виконання судових рішень у публічно-правовій сфері належить до компетенції державних органів [13].

Виконаний аналіз моделей примусового виконання судових рішень однозначної відповіді який варіант є найбільш оптимальним до застосування в українських реаліях сьогодення не дає. В кожній моделі закладено індивідуальні особливості, плюси та мінуси. «Організація розподілу повноважень державних і приватних виконавців, ведення відкритого реєстру боржників; забезпечення незалежності виконавців, контролю за недопущенням ними зловживань; забезпечення прозорості діяльності виконавців, законодавчо та чітко визначивши порядок роботи з документами від початку надходження виконавчого листа до його виконання; законодавче зобов'язання боржника подавати повну та вичерпну інформацію про належне йому майно або банківські рахунки, передбачивши відповідальність за приховування або неподання всіх даних, що запитуються; запровадження аудіо (відео) фіксації проведення окремих процесуальних дій, які вчиняються в ході виконавчого провадження»[7] – повинні бути впроваджені та якісно реалізовані в публічному регулюванні ДВС.

1.3. Державна виконавча служба в системі органів виконавчої влади

Міністерство юстиції України - центральний орган виконавчої влади. Діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, це - головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує:

- формування та реалізацію державної правової політики,
- політики з питань банкрутства, у сфері нотаріату,
- організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб),
- державної реєстрації актів цивільного стану, речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень,
- обтяжень рухомого майна,

- реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, реєстрації статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, у сфері правової освіти населення;

- забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації [34].

Відповідно до ст. 1 «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби, та у визначених Законом України «Про виконавче провадження» випадках – на приватних виконавців [4]. Цю вимогу підтверджує ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження» - примусове виконання рішень покладається на органи Державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [15].

Серед тридцяти трьох департаментів, служб, інспекцій та управлінь Міністерства юстиції України, Департамент державної виконавчої служби (ДВС) посідає важливе місце. Аналіз Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» вказує, що Департамент ДВС виконує наступні завдання:

- 1) «забезпечує формування і реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб);

- 2) забезпечує своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень у порядку, встановленому законодавством;
- 3) організовує, забезпечує та контролює примусове виконання рішень у випадках, передбачених законом;
- 4) організовує інформаційне забезпечення виконавчого провадження, зокрема електронного документообігу;
- 5) забезпечує ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень та здійснює контроль за внесенням державними виконавцями відомостей про вчинені виконавчі дії;
- 6) здійснює державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій державними виконавцями;
- 7) надає державним виконавцям роз'яснення та рекомендації з питань примусового виконання рішень;
- 8) забезпечує контроль за роботою структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері примусового виконання рішень;
- 9) бере участь у міжнародному співробітництві у сфері примусового виконання рішень;
- 10) налагоджує і підтримує зв'язки з міжнародними організаціями;
- 11) організовує та контролює роботу державних виконавців, вживає заходів щодо її поліпшення;
- 12) здійснює керівництво та проводить перевірку діяльності структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері організації примусового виконання рішень» [31].

Ці завдання характеризують ДВС України як ЦОВВ з відповідними завданнями, самостійними повноваженням та способами їх реалізації. МЮУ через Департамент державної виконавчої служби здійснює:

- а) «керівництво та контроль за діяльністю органами державної виконавчої служби;

- б) добір кадрів; методичне керівництво діяльністю державних виконавців;
- в) підвищення їх професійного рівня;
- г) фінансове і матеріально-технічне забезпечення;
- д) розглядає скарги на дії державних виконавців;
- є) організовує виконання рішень відповідно до законодавства;
- ж) надає роз'яснення та рекомендації щодо виконання державними виконавцями рішень у порядку встановленому законом» [4].

На ДВС України покладено головну функцію – реалізацію державної політики у сфері організації виконання рішень судів та інших органів відповідно до законів. Тобто процедура і принципи виконання рішень мають бути визначені виключно на законодавчому рівні. Це положення також підкріплюється вимогою ч. 2 ст. 19 Конституції України : «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [23].

У зв'язку із обранням Україною курсу на євроінтеграцію, одним із завдань для нашої держави є підвищення якості виконання судових рішень. Для цього необхідний належний контроль з боку судової гілки влади. «Судовий контроль має полягати не лише в можливості оскарження рішень, дій та бездіяльності посадових осіб ДВС в апеляційному та касаційному оскарженні, але і в нагляді суду за належним виконанням своїх рішень. А тому забезпечення ефективного судового контролю є важливим завданням для нашої держави» [32, с. 97].

«Компетенцію державного органу чи посадової особи становлять їхні повноваження, визначені законом» [33, с. 20]. «Компетенція залежить від призначення державної інституції, її місця в системі державного управління, а статус державного службовця – від посади, яку він обіймає» [33, с. 23]. Аналіз положень Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» дозволяють виділити наступні компетенції ДВС:

- забезпечення у межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ДВС та структурних підрозділах територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень ДВС; – здійснення добору кадрів до апарату ДВС та на керівні посади в структурні підрозділи територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень ДВС; – формування кадрового резерву на відповідні посади; – організація роботи з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату ДВС і бере участь в організації такої роботи у структурних підрозділах територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень ДВС; – організація та контроль роботи державних виконавців, вжиття заходів щодо її поліпшення, здійснення керівництво та проведення перевірок діяльності структурних підрозділів територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень ДВС; – організація планово-фінансової роботи в апараті ДВС, здійснення контролю за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечення організації та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку; – здійснення у межах повноважень, передбачених законом, разом із зацікавленими центральними органами виконавчої влади контролю за використанням державних коштів, передбачених для реалізації проєктів, виконання програмі, зокрема міжнародних; – забезпечення представництва інтересів ДВС у судових та інших органах; – організація роботи із соціально-побутового забезпечення працівників ДВС, їх соціального захисту; – забезпечення висвітлення інформації про діяльність апарату ДВС та структурних підрозділів територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень ДВС, у засобах масової інформації та на власному веб-сайті, організація проведення заходів з питань, що належать до компетенції ДВС[4], – забезпечення у межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності

держави. Дослідження нормативно-правових активів, що регулюють діяльність ДВС України доводить, що «служба для виконання покладених на неї завдань має право: – одержувати безоплатно від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також від громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань; – користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами; – скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції» [4]. Матеріальні та процесуальні права дозволяють ДВС виконувати покладені завдання. Структура органів ДВС представлена на рис 1.1.

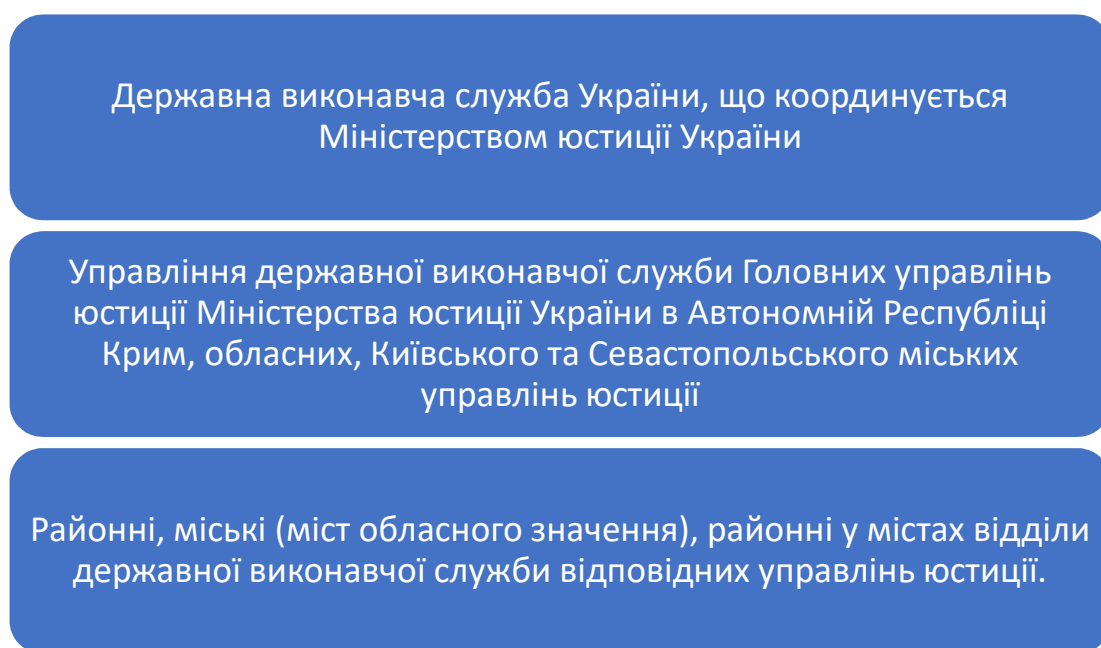

рис.1.1. Структура органів Державної виконавчої служби

ДВС України здійснює повноваження безпосередньо та через структурні підрозділи -

1) Західне міжрегіональне управління міністерства юстиції (м. Львів); 2) Південно-західне міжрегіональне управління міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ);

- 3) Центральнo-захiдне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Хмельницький);
- 4) Центральне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Київ);
- 5) Північно-східне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Суми);
- 6) Південно-східне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Дніпро);
- 7) Південне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Одеса); 8) Східне мiжрегіональне управління мiністерства юстиції (м. Харків), які забезпечують здійснення повноважень ДВС України на місцевому рівні.

Структура, склад та функціональні обов'язки Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, управлінь державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних відділів державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції затверджуються Міністерством юстиції України[5].

ДВС України має право залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до його компетенції, одержувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань, скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до його компетенції, видавати накази організаційно-розпорядчого характеру.

ДВС України взаємодіє з різними органами державної влади – з Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією України, Державною податковою службою України, Державною прикордонною службою України та іншими органами державної влади.

Взаємодія ДВС з МВС України, Національною поліцією України при проведенні виконавчих дій щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів проходить на підставі Закону України «Про виконавче провадження», та «Порядку взаємодії МВС України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». «Інформаційна взаємодія здійснюється з використанням наступних інформаційних систем: автоматизована система виконавчого провадження (далі - АСВП), Єдиний державний реєстр МВС (далі - ЄДР), єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ України (далі - ЄІС), інформаційний портал Національної поліції (далі - ІППІ) [57]. Спільними рішеннями МЮУ та МВСУ визначається структура даних обміну, форма журналу їх обліку, параметри обміну інформацією, вимоги щодо захисту інформації, терміни впровадження програмного забезпечення: оформлюються окремими протоколами, підготовленими відповідно до Порядку взаємодії МВС України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів. Інформаційна взаємодія здійснюється в електронній формі засобами телекомунікаційного зв'язку з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних» [57].

Для забезпечення публічної безпеки і порядку, запобігання, припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних, приватних виконавців, фізичних осіб, що виникли при проведенні виконавчих дій залучаються поліцейські державними, приватними виконавцями у випадках:

- а) «примусового проникнення виконавця до житла чи іншого володіння фізичної особи;
- б) виконання постанови державного, приватного виконавця про розшук транспортного засобу боржника;

- в) примусового виселення боржника;
- г) примусового вселення стягувача;
- д) усунення перешкод у користуванні приміщенням (житлом)» [7].

Аналіз наукових досліджень, висновків експертів вказують на проблемні моменти в побудові структури ДВС : дана структура не забезпечує ефективного функціонування - вона перебуває у підпорядкуванні Міністерства юстиції України. Можуть виникати сумніви у неупередженості дій державних виконавців у частині виконання судових рішень, по яких відповідачем є Кабінет Міністрів України або один з центральних органів державної виконавчої влади [53, с. 28], ця обставина може призвести до порушення закріпленого на законодавчому рівні принципу неупередженості державного виконавця. Для цього необхідно вивести Державну виконавчу службу з підпорядкування Міністерства юстиції України з наданням їй повноваження центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Висновки до розділу 1

Реалізація державної політики у сфері організації виконання рішень судів та інших органів є головною функцією державної виконавчої служби України. Керівництво та контроль за діяльністю органів державної виконавчої служби та добір кадрів, здійснення методичного керівництва діяльністю державних виконавців та підвищення їх професійного рівня, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, розгляд скарг на дії державних виконавців, організація виконання рішень відповідно до чинного законодавства, надання роз'яснень та рекомендацій щодо виконання державними виконавцями рішень у порядку встановленому законом – ці та інші функції ДВСУ були досліджені в даній роботі. Досліджено світові централізовані та децентралізовані системи примусового виконання рішень. Існування змішаної системи є найбільш прийнятним варіантом для України . На сьогодні є потреба у формулюванні

нових засад діяльності ДВС в Україні, пристосованих до умов змішаної системи виконання рішень. Їх основою має стати Концепція розвитку ДВС .

Продовжується реформування ДВС в Україні як складової системи органів Міністерства юстиції України , вдосконалюються механізми співпраці в системі ДВС та інших органів виконавчої влади.

Інформаційна взаємодія ДВС з різними органами державної влади (Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної податкової служби України, Державної прикордонної служби України та іншими органами державної влади ДВС України)при примусовому виконанні судових рішень і рішень інших органів дозволить прискорити виконання стягнень, не порушивши при цьому права та інтереси сторін провадження, напрацьовувати в подальшому для цього ефективні протоколи взаємодії.

РОЗДІЛ 2. Аналіз публічного регулювання системи примусового виконання

судових рішень і рішень інших органів під час війни.

2.1. Шевченківський відділ державної виконавчої служби м. Львова Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції України в системі органів ДВС України.

Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (ст.1) встановлює, що примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби, а у визначених Законом України «Про виконавче провадження» окремих випадках – на приватних виконавців [15]. ДВС України входить до системи органів Міністерства юстиції України та здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів відповідно до законів України. Своєчасне, повне й неупереджене примусове виконання рішень, передбачених законом є її завданнями, вконання

рішень, перелік яких встановлено законом, покладається на державних виконавців.

Закони України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» не встановлюють чіткого переліку прав та обов’язків ДВС України, не визначають види та обсяг відповідальності. Інструкція з організації примусового виконання рішень, яка розроблена відповідно до Законів України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження», законодавчих актів України та нормативно-правових актів Міністерства юстиції України визначає окремі питання організації виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), що підлягають примусовому виконанню. У п. 3 Інструкції закріплюється, що органами державної виконавчої служби є Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України [50].

Органи примусового виконання рішень, визначені у ст. 6 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», здійснюють контроль за діяльністю державних виконавців та інших працівників органів ДВС України. Фактично контроль за діяльністю державних виконавців здійснює Міністерство юстиції України через Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, а Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління юстиції – через відповідні відділи державної виконавчої служби [23]. В таблиці 2.1.1. представлено основні завдання та функції, на рис 2.1. структура Департаменту ДВС МЮУ.

Таблиця 2.1.1.

Завдання та функції та структура Департаменту державної виконавчої служби
Міністерства юстиції України

формування і реалізація державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)
забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством
організовує, забезпечує та контролює примусове виконання рішень у випадках, передбачених законом
організовує інформаційне забезпечення виконавчого провадження, зокрема електронного документообігу,
забезпечує ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень та здійснює контроль за внесенням державними виконавцями відомостей про вчинені виконавчі дії
здійснює державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій державними виконавцями
надає державним виконавцям роз'яснення та рекомендації з питань примусового виконання рішень
забезпечує контроль за роботою структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері примусового виконання рішень
бере участь у міжнародному співробітництві у сфері примусового виконання рішень, налагоджує і підтримує зв'язки з міжнародними організаціями
організовує та контролює роботу державних виконавців, вживає заходів щодо її поліпшення, здійснює керівництво та проводить перевірку діяльності структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері організації примусового виконання рішень; здійснює інші функції в межах повноважень Департаменту

рис. 2.1 Організаційна структура Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України

Центральне, Східне, Південне, Західне міжрегіональні управління МЮУ входять до структури органів ДВСУ. Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції включає Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську Львівську, Рівненську, Тернопільську, Чернівецьку області; Центральне - Вінницьку, Житомирську, , Хмельницьку, Черкаську місто Київ та Київську область; Південне – Дніпропетровську, Запорізьку, Кіровоградську, Миколаївську, Одеську, Херсонську області; Східне - Донецьку, Луганську, Полтавську, Сумську, Харківську , Чернігівську області.

Під час війни регулюється порядок розподілу виконавчих документів та їх примусового виконання з врахуванням ряду особливостей. Права та обов'язки адміністративно-правового статусу ДВС України визначені у Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [4], який визначає:

- 1) статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації;
- 2) встановлює особливий правовий режим на цій території;
- 3) визначає особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб.

Відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та Інструкції з організації примусового виконання рішень встановлено:

- на тимчасово-окупованих територіях України виконавче провадження здійснюється відділом примусового виконання рішень управління забезпечення примусового виконання рішень у Херсонській області Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції України. Відділ примусового виконання рішень Департаменту ДВС Міністерства юстиції України зобов'язаний виконувати рішення, де

1) « боржниками є Апарат Верховної Ради України, Офіс Президента України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, Конституційний Суд України, Верховний Суд, вищі спеціалізовані суди, апеляційні суди, Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, 38 Національне антикорупційне бюро України, Вища рада правосуддя, Національний банк України, Рахункова палата, Управління справами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські ради або обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації та їх структурні підрозділи, інші органи державної влади та їх посадові особи, а також розташовані у місті Києві територіальні органи центральних органів виконавчої влади та їх структурні підрозділи, місцеві суди, районні державні адміністрації та їх структурні підрозділи, місцеві прокуратури, інші територіальні підрозділи органів державної влади та їх посадові особи;

2) сума зобов'язання становить п'ятдесят та більше мільйонів гривень чи еквівалентну суму в іноземній валюті або двадцять п'ять та більше мільйонів гривень чи еквівалентну суму в іноземній валюті, якщо місцем виконання рішення є місто Київ [50].

Дане дослідження акцентує увагу на роботі Шевченківського відділу державної виконавчої служби у м. Львові Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції України та його ролі в системі органів ДВС

України. Даний відділ знаходиться в складі Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (табл. 2.1.1) (в складі 27 інших відділів області , та шостий відділ у м.Львові - Галицький, Залізничний, Личаківський, Сихівський, Франківський та Шевченківський відділ).

Таблиця 2.1.

Структура управління забезпечення примусового виконання рішень у Львівській області Західного міжрегіонального управління МЮУ

виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень у Львівській області Західного міжрегіонального управління Міністерства	Галицький відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	Залізничний відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	Личаківський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	Сихівський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	Франківський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
Шевченківський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	відділ державної виконавчої служби у Дрогобицькому районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Стрийському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Самбірському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Дрогобицькому районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Червоградському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства
державної виконавчої служби у Золочівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	виконавчої служби у Золочівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Стрийському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Золочівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства
державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Стрийському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Червоградському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства
	державної виконавчої служби у Стрийському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Червоградському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Самбірському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	державної виконавчої служби у Львівському районі Львівської області Західного міжрегіонального управління Міністерства	

7	Шевченківський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції	Львівський район	Львівська міська	м.Львів	Шевченківський район міста Львова
					Броховичі
					Дубляни
					Великі Грибовичі
					Воля-Гомуляцька
					Града
					Завадів
					Зарудці
					Запків
					Збірранка
					Матехів
					Малі Грибовичі
					Малі Підліски
					Ситихів

На Шевченківський відділ ДВС у м. Львові поширюється компетенція Шевченківського району міста Львова. Шевченківський район один з шести районів Львова, Львівської міської об'єднаної територіальної громади. В районі

проживає до 150000 громадян. Він охоплює територію центрально-північної частини міста Львова :

- ✓ історичні ділянки : Голоско, Замарстинів, Збоїща, Підзамче, Гаврилівка, Жовківська Рогатка, Рясне, Рясне-2, Клепарів,
- ✓ місцевості : м. Дубляни, смт. Брюховичі, села: Збиранка, Зашків, Завадів, Зарудці, Гряда, Воля-Гомулецька, Великі Грибовичі, Малі Грибовичі, Малехів, Ситихів та Малі Підліски

Таблиця 2.2.

Рейтинг показників ефективності роботи Шевченківського ВДВС м.Львова в розрізі ВДВС Львівської області

Державні виконавці - представники влади. Здійснюють примусове виконання судових рішень, постановлених іменем України, рішень інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на ДВС України в порядку, передбаченому законом. Найближчим до адміністративно-правового статусу працівника державної виконавчої служби є врегульований нормами адміністративного права статус державного службовця [48, с. 120]:

- 1) «наявність власної компетенції це центральна ознака органу виконавчої влади;
- 2) виступає від імені держави, тобто жодна дія (бездіяльність), вчинена органом виконавчої влади, його посадовою особою, не може здійснюватися «поза протоколом», що обумовлює недопустимість використання «адміністративного ресурсу» в особистих цілях керівництва;
- 3) права органу виконавчої влади щодо застосування заходів впливу на керованих суб'єктів, включаючи примусові заходи, одночасно є його обов'язками стосовно держави, що наділила його відповідними правами;
- 4) орган виконавчої влади є, насамперед, правозастосовним, оскільки його правотворчі повноваження являють собою деталізацію законодавчих актів, а вся його діяльність підпорядкована принципу законності;
- 5) орган виконавчої влади є структурно організованою одиницею державного апарату, системи органів виконавчої влади;
- 6) діяльність органу виконавчої влади фінансується переважно за рахунок державного бюджету, що дозволяє саме державі визначати політику, яку має здійснювати орган державної влади;
- 7) орган виконавчої влади видає перелік особливих актів управління» [49, с. 227-228].

За діяльністю державних виконавців щоденний контроль здійснюється відповідно до форми на рис 2.2.1.

Інформація щодо показників роботи Шевченківського відділу державної виконавчої служби у місті Львові районі станом на 04.12.2024											
Державний виконавець	Постанови про відкриття	Постанови про арешт коштів	Постанови про завершення ВП		Фактично виконані виконавчі провадження		Постанови про розшук	Виконавчий збір	Розпорядження	Час початку роботи в АСВП	Час закінчення роботи в АСВП
			кількість	сума	кількість	сума					
1 Якимець А.І.	12	12	6	28500	5	27000	4	2 700	10	8:00	17:15

рис.2.2.1. Форма контролю за діяльністю державного виконавця

Аналіз роботи Шевченківського ВДВС здійснювався в розрізі наступних якісних показників як:

- Підлягало виконанню виконавчих документів
- Завершено виконавчих проваджень
- Фактично виконано
- Стягнуто ВЗ
- Стягнуто витрат
- Різниця витрат з 2023 роком
- Середня сума стягнутих витрат
- Реалізовано майна

Стратегічною метою як відділення так і ДВСУ є цифровізація базових процесів виконання до автоматизму. Запуск кожного нового сервісу додає зростання ефективності та впевнені ДВС. На це вказують результати роботи в межах відкритих виконавчих проваджень.

На початку I півріччя 2024 року у ДВС з'явилася можливість «списання коштів в електронному форматі». При цьому за підсумками 11 місяців відбулось збільшення суми стягнень на користь державного бюджету на 1,3 млрд грн.

Держава змогла заощадити понад 140 млн грн. завдяки забезпеченню інформаційної взаємодії між сторонами виконавчого провадження в Електронному кабінеті ЄСІТС у 2024 році.

Удосконалення у 2020 році електронної взаємодії Державної Виконавчої служби Міністерства юстиції з Міністерством внутрішніх справ та Державною податковою службою дозволило результат обміну даними скоротити з 15–30 днів до 1 дня.

Запуск у 2023 році телефонної «Гарячої лінії» 0 800 356 917 був справжнім успіхом ДВС у сфері комунікацій. В зв'язку з цим оперативно розглянуто і вирішено 188 тис. звернень громадян, а саме:

- зняття арешту з коштів на рахунках боржника (серед іншого - визначення поточного рахунку для здійснення видаткових операцій);
- стягнення аліментів, надходження коштів від боржників на депозитні рахунки органів ДВС,
- встановлення тимчасових обмежень, визначених ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження».

Виключення особи з Реєстру боржників та автоматичне зняття арешту з рахунків після сплати боргу передбачено проектом закону 9363(друге читання якого заплановано на початку 2025 року).

2.2. Особливості примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни

У системі примусового виконання судових рішень воєнний стан змінив ситуацію: з початку війни прийнято важливі нормативно-правові акти по зміні процедур виконавчого провадження. При цьому сфера примусового виконання рішень в Україні була зупинена після 24 лютого 2022 року. В цей період МЮУ тимчасово припинило доступ державним і приватним виконавцям до автоматизованої системи виконавчого провадження (АСВП) - АСВП це онлайн-системи для роботи з примусовим виконанням рішень в Україні. Через них здійснюється весь документообіг, накладення та зняття обтяжень, відкриття та закриття виконавчих проваджень. Було заблоковано доступ до інших державних реєстрів (які адмініструються Мінюстом). На початку війни це були зрозумілі кроки держави, необхідність захисту даних державної системи. Ці зміни були спрямовані на забезпечення життєдіяльності населення в умовах воєнного стану.

В т.ч. з метою захисту прав громадян на оплату праці та соціальне забезпечення під час війни були на законодавчому рівні прийняті кроки про підтримку фізичної особи боржника.

Примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), згідно із статтею 1 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених Законом України «Про виконавче провадження» випадках – на приватних виконавців. Порядок примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення) регламентовано Законом України «Про виконавче провадження» (далі – Закон)» [15]. Особливості примусового виконання рішень у період воєнного стану визначено пунктом 102 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, відповідно до якого «тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України» [15]

(вказаний пункт в редакції Закону України від 11 квітня 2023 року № 3048-IX): «102 . До набрання чинності законом щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов'язаних з державою-агресором, зупиняється вчинення виконавчих дій, забороняється заміна стягувачів у виконавчих провадженнях, стягувачами за якими є рф або такі особи: громадяни рф; юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства рф; юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства, відмінного від законодавства України, серед кінцевих бенефіціарних власників, членів або учасників (акціонерів) яких є російська редерація, громадянин рф або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства російської федерації. Зазначене обмеження не застосовується до громадян рф, які проживають на території України на законних підставах, та юридичних осіб, створених та зареєстрованих відповідно до закону України, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером) яких є виключно громадяни рф, які проживають на території України на законних підставах, або виключно громадяни України та громадяни рф які проживають на території України на законних підставах.

Стосовно здійснення виконавчих проваджень на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до Переліку були прийняті наступні рішення

Зміни до Закону України «Про виконавче провадження» внесені законами <u>№ 2129-IX</u> від 15.03.2022, <u>№</u>	Забороняється відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень Фізичні особи - боржники, на кошти яких накладено арешт органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями, можуть здійснювати видаткові операції з поточного рахунку на суму у розмірі, що протягом одного календарного місяця не перевищує двох мінімальних
--	---

Змінився спосіб виконання рішень - припиняється звернення стягнення на пенсію, стипендію- крім рішень про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення, та рішень, боржниками за якими є громадяни російської федерації [4].

та <u>№</u> 3048-IX від 11.04.2023	• підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України • органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, • рішень про стягнення з фізичної особи заборгованості за житлово-комунальні послуги на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до Переліку, або якщо стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги здійснюється щодо нерухомого майна, яке є місцем постійного проживання такої фізичної особи і було знищено або пошкоджено внаслідок воєнних (бойових) дій. *Дія такої заборони не поширюються на рішення, стягувачами за якими є держава, органи Пенсійного фонду України, інші державні цільові фонди, суб'єкти, визначені в абзаці двадцять другому цього пункту, а також на рішення про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення.
---------------------------------------	--

Забороняється відкриття виконавчих проваджень на підставі виконавчих написів нотаріусів, вчинених на кредитних договорах які не посвідчені нотаріально

Зміни до Закону України «Про виконавче провадження» законами № 2129-IX від 15.03.2022, № 2468-IX від 28.07.2022, № 3048-IX від 11.04.2023	Зупиняється вчинення виконавчих дій, забороняється заміна стягувачів у виконавчих діях, стягувачами за якими є російська федерація або такі особи: • громадяни російської федерації; • юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства російської федерації; • юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства, відмінного від законодавства України, серед кінцевих <u>бенефіціарних</u> власників, членів або учасників (акціонерів) яких є російська федерація, громадянин російської федерації або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства російської федерації.
---	--

Тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України

Зміни внесені до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про виконавче провадження» законами № 2455-IX від 27.07.2022 (набрав чинності 25.08.2022)	1. Зупиняється дія постанов державних виконавців про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та <u>охолощеною</u> зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, спорядженими гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії. 2. Зупиняється вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях з виконання рішень* (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців, його перерахунку, щодо забезпечення військовослужбовців житлом) боржниками за якими є:
---	--

та № 3048-IX від 11.04.2023	• підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України • органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, • рішень про стягнення з фізичної особи заборгованості за житлово-комунальні послуги на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до Переліку, або якщо стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги здійснюється щодо нерухомого майна, яке є місцем постійного проживання такої фізичної особи і було знищено або пошкоджено внаслідок воєнних (бойових) дій. *Дія такої заборони не поширюються на рішення, стягувачами за якими є держава, органи Пенсійного фонду України, інші державні цільові фонди, суб'єкти, визначені в абзаці двадцять другому цього пункту, а також на рішення про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення.
--------------------------------	--

Забороняється відкриття виконавчих проваджень на підставі виконавчих написів нотаріусів, вчинених на кредитних ~~договорах~~ які не посвідчені нотаріально

Ключові зміни внесені до прикінцевих та перехідних положень Закону України	Постанова приватного виконавця чи інший процесуальний документ (або їх частина), якщо вони суперечать вимогам законодавства щодо примусового виконання рішень, можуть бути скасовані за зверненням сторони виконавчого провадження або особи, права якої порушені, постановою керівника Департаменту ДВС, крім випадків, якщо наявна
---	--

«Про виконавче провадження» законами No 2455-IX від 27.07.2022 (набрав чинності 25.08.2022) та No 3048-IX від 11.04.2023	інформація про судове провадження, ініційоване особою, яка подала звернення, у зв'язку із спором між тими самими сторонами з такого самого предмета і з тієї самої підстави.
--	---

«Про виконавче провадження» законами № 2455-IX від 27.07.2022 (набрав чинності 25.08.2022) та № 3048-IX від 11.04.2023	інформація про судове провадження, ініційоване особою, яка подала звернення, у зв'язку із спором між тими самими сторонами з такого самого предмета і з тієї самої підстави.
---	--

Заборонено реалізовувати іпотеку

Закон України 2120-IX від 15.03.2022 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану"	У період дії в Україні воєнного стану та у <u>тридцятиденний</u> строк після дня його завершення або скасування щодо нерухомого майна, що належить громадянам України та перебуває в іпотеці за споживчими кредитами, зупиняється дія статті 41 (Реалізація <u>предмета іпотеки</u> на електронному аукціоні), 47 (Оформлення результатів електронного аукціону з реалізації предмета іпотеки) Закону України «Про іпотеку» (у частині реалізації предмета іпотеки на електронних торгах).
--	--

Визначено перелік Мінстратегпромом підприємств, які є боржниками у виконавчих провадженнях, вчинення виконавчих дій за якими зупиняється у період воєнного стану

Постанова Кабінету Міністрів України №	Включення підприємства до переліку здійснюється на
--	--

54

Постанова Кабінету Міністрів України № 101 від 04.02.2023 Про затвердження Порядку визначення підприємств оборонно-промислового	Включення підприємства до переліку здійснюється на підставі заяви, поданої суб'єктом управління об'єктами державної власності, до сфери управління якого належить підприємство (щодо державних підприємств), керівником або органом, уповноваженим власником
---	--

комплексу, які є боржниками виконавчих проваджень, вчинення виконавчих дій за якими зупиняється у період воєнного стану	(власниками) відповідно до статуту підприємства чи інших установчих документів (щодо інших підприємств). Рішення про виключення підприємства з переліку оформляється наказом Міністерства промислового та енергетичного підприємств, копії якого надсилаються органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю та заявнику протягом п'яти робочих днів з дня прийняття рішення з дотриманням вимог Законів України “Про інформацію”, “Про державну таємницю” разом із супровідним листом.
--	---

На період до припинення або скасування воєнного стану на території України, припинено доступ до автоматизованої системи виконавчого провадження, доступ до Єдиного реєстру приватних виконавців України (ЄРПВУ). Організатори електронних аукціонів, ДП «СЕТАМ», зупиняє електронні аукціони з реалізації арештованого майна, що знаходиться на території, включеній до Переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні).

Наказ Міністерства юстиції України від 10.06.2022 № 2343/5 «Деякі питання примусової реалізації арештованого майна у виконавчому провадженні в період воєнного стану»	Формування нових лотів та поновлення зупинених електронних аукціонів <u>теперздійснюватиметься</u> за заявкою державного або приватного виконавця за <u>умови, що</u> станом на дату такої заявки: • арештоване майно не знаходиться на територіях, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих, інформація про які міститься в Переліку;
---	--

	• державним або приватним виконавцем здійснено перевірку майна на предмет його цілісності, про що складено акт, копію якого долучено до заявки; • державний або приватний виконавець має доступ до автоматизованої системи виконавчого провадження (АСВП), оформлений відповідно до вимог наказу Мін'юсту від 04 квітня 2022 року № 1310/5, із змінами.
--	--

Під час дії воєнного стану виконання рішень, місцем виконання яких є територія, на якій ведуться активні бойові дії або тимчасово окупована відповідно до Переліку, здійснюється органом державної виконавчої служби, компетенція якого поширюється на таку територію, за умови якщо такий орган змінив місцезнаходження/місцерозташування на іншу територію України, або органом державної виконавчої служби, визначеним Міністерством юстиції України за поданням/пропозиціями Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України.

Наказ Міністерства юстиції України від 09.06.2022 № 2297/5 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України»	У разі якщо місцезнаходженням органу державної виконавчої служби є територія, включена до Переліку, такий орган може змінити місцезнаходження/місцезнаходження на іншу територію України та здійснювати примусове виконання рішень, місцем виконання яких є територія, на яку поширюється компетенція цього органу державної виконавчої служби.
---	---

Як приклад даного регулювання проаналізована відмова ДВС боржнику у знятті арешту з рахунків.

Шевченківський відділ державної виконавчої служби у місті Львові Західного Міжрегіонального управління Міністерства юстиції у відповідь на заяву боржника повідомив, що у Відділі перебуває виконавче провадження №64186570 з примусового виконання виконавчого листа №466/2622/20 від 09.09.2020 року виданого Шевченківським районним судом м. Львова про стягнення з Качмар Катерини Степанівни заборгованість у сумі 19182,31 грн.

на користь Львівського міського комунального підприємства "Львівтеплоенерго"

Відповідно до ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження» підставами для зняття виконавцем арешту з усього майна (коштів) боржника або його частини є:

- 1) отримання виконавцем документального підтвердження, що рахунок боржника має спеціальний режим використання та/або звернення стягнення на такі кошти заборонено законом;
- 2) надходження на рахунок органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця суми коштів, стягнених з боржника (у тому числі від реалізації майна боржника), необхідної для задоволення вимог усіх стягувачів, стягнення виконавчого збору, витрат виконавчого провадження та штрафів, накладених на боржника;
- 3) отримання виконавцем документів, що підтверджують про повний розрахунок за придбане майно на електронних торгах;
- 4) наявність письмового висновку експерта, суб'єкта оціночної діяльності - суб'єкта господарювання щодо неможливості чи недоцільності реалізації арештованого майна боржника у зв'язку із значним ступенем його зношення, пошкодженням;
- 5) відсутність у строк до 10 робочих днів з дня отримання повідомлення виконавця, зазначеного у частині шостій статті 61 цього Закону, письмової заяви стягувача про його бажання залишити за собою нереалізоване майно;
- 6) отримання виконавцем судового рішення про скасування заходів забезпечення позову;
- 7) погашення заборгованості із сплати періодичних платежів, якщо виконання рішення може бути забезпечено в інший спосіб, ніж звернення стягнення на майно боржника;

8) отримання виконавцем документального підтвердження наявності на одному чи кількох рахунках боржника коштів, достатніх для виконання рішення про забезпечення позову [4].

У всіх інших випадках арешт може бути знятий за рішенням суду.

Статтею 56 Закону № 1404-VIII передбачено, що арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення. Арешт на майно (кошти) боржника накладається виконавцем шляхом винесення постанови про арешт майна (коштів) боржника або про опис та арешт майна (коштів) боржника. Пунктом 2 частини другої статті 48 Закону № 1404-VIII заборонено звернення стягнення та накладення арешту на кошти на рахунках платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, на кошти, що перебувають на поточних рахунках із спеціальним режимом використання, відкритих відповідно до статті 15-1 Закону України «Про електроенергетику», на поточних рахунках із спеціальним режимом використання, відкритих відповідно до статті 19-1 Закону України «Про теплопостачання», на поточних рахунках із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків за інвестиційними програмами, на поточних рахунках із спеціальним режимом використання для кредитних коштів, відкритих відповідно до статті 26-1 Закону України «Про теплопостачання», статті 18-1 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», на спеціальному рахунку експлуатуючої організації (оператора) відповідно до Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки», на кошти на інших рахунках

боржника, накладення арешту та/або звернення стягнення на які заборонено законом.

Відповідно до частини третьої статті 52 Закону № 1404-VIII не підлягають арешту в порядку, встановленому цим Законом, кошти, що перебувають на рахунках із спеціальним режимом використання, спеціальних та інших рахунках, звернення стягнення на які заборонено законом. Банк, інша фінансова установа, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у разі надходження постанови виконавця про арешт коштів, що знаходяться на таких рахунках, зобов'язані повідомити виконавця про цільове призначення рахунку та повернути постанову виконавця без виконання в частині арешту коштів, що знаходяться на таких рахунках.

З наведених норм права вбачається, що судові рішення є обов'язковим до виконання. У разі невиконання боржником рішення суду добровільно державним або приватним виконавцем здійснюється його примусове виконання. Під час вчинення виконавчих дій виконавець має право накладати арешт на кошти боржника, що містяться на його рахунках у банківських установах. При цьому стаття 48 Закону № 1404-VIII встановлює невичерпний перелік рахунків, на кошти на яких накладати арешт заборонено, зазначаючи, що законом можуть бути визначені й інші кошти на рахунках боржника, звернення стягнення або накладення арешту на які заборонено.

Враховуючи вищенаведене, у відділі відсутні правові підстави для зняття арешту з коштів. На адресу Шевченківського відділу державної виконавчої служби у місті Львові Західного Міжрегіонального управління Міністерства юстиції не надходило заяви про визначення поточного рахунку для здійснення видаткових операцій.

На рис. 2.2.3 відображені підстави та строки зупинення ВП під час війни

Підстави зупинення виконавчих дій	Строки зупинення виконавчого провадження
1) проходження боржником строкової військової служби, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, або якщо боржник проходить військову службу та виконує бойові завдання військової служби у бойовій обстановці чи в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, якщо згідно з умовами служби проведення виконавчих дій неможливе чи на прохання стягувача, який проходить таку військову службу;	до закінчення строку дії зазначених обставин
2) зупинення судом стягнення на підставі виконавчого документа;	до розгляду питання по суті
3) зупинення судом реалізації арештованого майна у разі відсутності іншого майна боржника, на яке може бути звернено стягнення;	до розгляду питання по суті
4) відкриття господарським судом провадження у справі про банкрутство	до закінчення строку дії зазначених обставин

рис. 2.2.3. Підстави та строки зупинення ВП під час дії ВС

Нижче пропоную зупинитися на окремих законодавчих особливостях щодо виконання судових рішень під час воєнного стану.

Заборона виконання приватними виконавцями виконавчих написів нотаріуса

Певні території України знаходились або досі знаходяться під окупацією, війська агресора. При цьому недобросовісні особи, користуючись несприятливою обстановкою, можуть заволодіти нотаріальними бланками та намагатись використовувати їх для вчинення шахрайських цілей (й шляхом

підробки виконавчих написів). Використання таких написів у з недобросовісними приватними виконавцями може містити потенційну загрозу правам та інтересам громадян у майбутньому. Також під час війни є неможливим ефективно контролювати діяльність приватних виконавців в умовах війни. Тому важливим є законодавче регулювання тимчасового обмеження права приватних виконавців щоб уникнути зловживань. При цьому виконання державними виконавцями виконавчих написів залишилось без змін та залишається відкритим.

2.3. Вдосконалення механізмів захисту прав, свобод та законних інтересів суб'єктів виконавчого провадження від незаконних рішень, дій або бездіяльності посадових осіб системи органів державної виконавчої служби

Кожному громадянину гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; при цьому встановлюється загальне право оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб [16]. Визначено ряд механізмів захисту прав, свобод та законних інтересів суб'єктів виконавчого провадження від незаконних рішень, дій або бездіяльності посадових осіб системи органів державної виконавчої служби. Закріплення права на оскарження рішень дій чи бездіяльності працівників органів державної виконавчої служби та порядок його реалізації знайшли своє відображення у наступних нормативно-правових актах:

Закон України "Про виконавче провадження"
Закон України "Про звернення громадян"
Закон України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів"
Інструкція з організації примусового виконання рішень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 02 квітня 2012 року № 512/5

Наказ Міністерства ~~юстиції~~ України від 22 жовтня 2018 року № 3284/5 "Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності органів державної виконавчої служби, приватних виконавців"

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07 лютого 2014 року № 6 "Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах"

Право на оскарження рішення, дії або бездіяльність державного виконавця мають сторони виконавчого провадження:

- боржник та стягувач;
- Інші учасники та особи

До інших осіб відносяться:

- представники сторін, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, суб'єкт оціночної діяльності
- суб'єкт господарювання, особи, права інтелектуальної власності яких порушені,
- за виконавчими документами про конфіскацію та знищення майна на підставі статей 176, 177 і 229 Кримінального кодексу України, статті 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Боржник має право оскаржувати дії або бездіяльність рішення державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби виключно в судовому порядку, а статтею 74 ЗУ Про виконавче провадження визначено до кого можна звернутись з метою оскарження дій, рішень, або бездіяльності державного виконавця :

начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець (крім боржника)
До керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня, якщо оскаржуються дії, рішення, бездіяльність начальника відділу
До суду, який видав виконавчий документ (щодо виконання судового рішення)
До відповідного адміністративного суду (щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів

Судовий контроль у цивільних справах за виконанням судових рішень є одним з засобів захисту сторін виконавчого провадження при проведенні виконавчих дій. Він передбачає, «можливість здійснення певних процесуальних дій у виконавчому провадженні лише з дозволу суду, а також обов'язок суду розглянути скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби й позови, що виникають із відносин щодо примусового виконання судових рішень» - пункт 1 постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07 лютого 2014 року № 6 "Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах".

Якщо сторони виконавчого провадження, вважають під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до Цивільного процесуального кодексу України, що рішенням дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця порушено їх права чи свободи - вони мають право звернутися до суду із скаргою.

Справи щодо витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, прийнятих у виконавчих провадженнях стосовно примусового виконання судового рішення у цивільній справі та оскарження постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, належать до компетенції адміністративних судів.

Начальник відділу при здійсненні контролю за діями рішеннями державного виконавця під час виконання має право у разі, якщо вони суперечать вимогам закону, своєю постановою скасувати інший процесуальний документ (або їх частину) або постанову, винесені у виконавчому провадженні ДВ, зобов'язати державного виконавця провести виконавчі дії.

Начальник відділу (у підпорядкуванні якого перебуває державний виконавець), або ДВ з власної ініціативи чи за заявою сторони виконавчого провадження може:

«виправити допущені у процесуальних документах, винесених у виконавчому провадженні державним виконавцем, граматичні чи арифметичні помилки, про що виноситься відповідна постанова» - стаття 74 Закону України "Про виконавче провадження".

При одночасному оскарженні стягувачем рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби до начальника відповідного відділу або керівника вищого в порядку підлеглості органу цієї служби в передбачених Законом про виконавче провадження випадках - не може бути підставою для відмови у прийнятті скарги судом ; на

ці правовідносини поширюється юрисдикція суду. Не пізніше наступного дня після прийняття її судом останній повідомляє про це відповідний орган ДВС, ПВ.

Формою звернення суб'єктів, які оскаржують дії, рішення, або бездіяльність державного виконавця є скарга. Відповідно до ст.3 ЗУ Про звернення громадян : «скарга - це звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб» [4].

Скарга у виконавчому провадженні подається виключно у письмовій формі, основні реквізити скарги відповідно до частини четвертої статті 74 Закону України "Про виконавче провадження":

- «найменування органу державної виконавчої служби, до якого вона подається;
- повне найменування (прізвище, ім'я та по батькові) стягувача та боржника, їхні місця проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (прізвище, ім'я та по батькові) представника сторони виконавчого провадження, якщо скарга подається представником» ;
- реквізити виконавчого документа (вид документа, найменування органу, що його видав, день видачі та номер документа, його резолютивна частина);
- «зміст оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності та посилання на порушену норму закону;
- викладення обставин, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;
- підпис скаржника або його представника із зазначенням дня подання скарги» [5].

Зразок скарги, яка подана до Шевченківського ВДВС наводиться на ри. 2.3.1.

Західне міжрегіональне управління
Міністерства юстиції
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Гронвальдська, 11
Тел. (0342) 75-06-51
E-mail: info@zif.minsust.gov.ua

Начальнику Шевченківського ВДВС у м. Львові
ЗМУМО (м.Львів)
Савойнику Р.П.
79007 Львів, вулиця Котлярська, будинок 6
тел.: (0322) 235-85-39, (032) 35-85-26,
E-mail: info_sh@lv.dvs.gov.ua, dvs_shevchenk@ukr.net

Ольховська Любов Богданівна
79069 м. Львів, вул. Шевченка, буд.320, кв.99
Кон.тел.: 067 672 70 37
E-mail: zoresvillviv@gmail.com

**Скарга на дії державного виконавця
(в порядку досудового вирішення спору)**

09.02.2023р. при покупці продуктів я не змогла розрахуватись за покупки банківською картою мого сина, оскільки перебуваю на його утриманні у зв'язку з лікуванням онкології.
Тоді ж мною була подана заява, але жодної відповіді мені не надано досі, як і не надано жодної інформації щодо якостях виконавчих проваджень.

Оскільки кошти на операцію були на рахунках сина, то я зі своєї зарплатної картки оплатила всі побори за виконання державного виконавця, який погрожував синові вилучити автомобіль.
Замість рятувати своє життя я змушена була терпіти неадекватність державного виконавця КОХАЧЕВИЧА Р.Ю. і бездіяльність керівництва.

Вражає незнання державного виконавця КОХАЧЕВИЧА Р.Ю. щодо порядку ведення ВП та рівня зухвалості з яким він хамає розмовляти зі мною, кошти відмовив надавати матеріали виконавчого провадження для ознайомлення.

І лише 31 травня 2023 року майже через місяць, було знято арешти з коштів, і це вже після чергового скандалу в кабінеті Савойника Романа, який відіслав мені рівно 3 хвилини, бо дуже зайнятий був!!!

У зв'язку з відсутністю відповіді на раніше подані заяви в порядку досудового вирішення спору вимагаю надати інформацію, щодо наведеного нижче.

1.Чому досі не надано відповіді на раніше подані заяви Ольховської Л.Б.? Невже сподівалися, що я помру від онкології?та в Бога інші плани на життя !

2. Вимагаю надіслати на вказану електронну адресу відповідь на моє звернення від 13.02.2023р.
3.Чому досі не надано відповіді на раніше подані заяви Ольховського В.А., чий інтереси я представляю за довіреністю.

4.Вимагаю надіслати на вказану електронну адресу відповідь на звернення Ольховського В.А. від 22.05.2023р. та надати на руки належної записки копії всіх матеріалів справи ВП № 70498496 .

5.Вимагаю 16 грудня 2024р. надати для ознайомлення та копіювання способом фотографування всі матеріали справи ВП № 70498496 16 грудня 2024р. та підтвердження стягнутих коштів.

6.Вимагаю надати інформацію про всі ВП стороною яких є ОЛЬХОВСЬКА ЛЮБОВ БОГДАНІВНА, постанови про відкриття яких видавались державними виконавцями Шевченківського ВДВС у м. Львові за період з 01.01.2019 року по дату звернення. Надати мені для ознайомлення всі матеріали ВП.

7.Вимагаю надати інформацію про всі ВП стороною яких є ОЛЬХОВСЬКИЙ ВІТАЛІЙ АНДРІЙОВИЧ, постанови про відкриття яких видавались державними виконавцями Шевченківського ВДВС у м. Львові за період з 01.01.2019 року по дату звернення. Надати для ознайомлення всі матеріали ВП.

8. Вимагаю надати повне письмове роз'яснення щодо квитанцій, які були видані для оплати за ВП за період з 01.01.2019р по 13.12.2024р. заявникам, а також надати підтвердження законності вимог державного виконавця по сплачених коштах на рахунок Шевченківського ВДВС у м. Львові ЗМУМО (м.Львів) за вказаний період. Чітко вказати хто саме оплатив виставлений державним виконавцем рахунок!!!

9.Повідомити, чи є на дату 16.12.2024р звернення якесь ВП, дійсні накладені арешти на майно чи інше, відомості в реєстрах боржників за «сприяння» працівників Шевченківського ВДВС, які можуть стосуватися Ольховської Любові Богданівни та Ольховського Віталія Андрійовича.

!!! Отримані документи буде подано в якості доказів при перегляді цивільної справи № 466/10174/21 за позовом ОСББ «МРІЯ-320» до Ольховської Л.Б. та Ольховського В.А. з подальшим притягненням до кримінальної відповідальності осіб за вчинення кримінальних злочинів по факту: службової підробки шляхом зловживання владою (суддя ЗИМА І.), введення суду в оману з подачею до суду штучно створених доказів, шахрайство, підроблення, службове підроблення, незаконне вимагання грошей шляхом погрозу, розтрата, приналежності майна тощо.
Додатково повідомляю, що в провадженні Господарського суду Львівської області знаходиться справа № 914/2719/24 за позовом Ольховської Л.Б. до ОСББ «МРІЯ-320» про визнання недійсними рішень загальних зборів.

Відповідь прошу надіслати на вказану електронну адресу.
Винуватих осіб у порушенні законних прав заявників прошу притягнути до відповідальності

ДОДАТКИ

- 1.Виписана квитанція державним виконавцем по ВП № 70498496
- 2.Заява Ольховської Л.Б. від 13.02.2023р.
- 3.Заява Ольховського В.А. від 22.05.2023р.
- 4.Довіреність на представлення інтересів Ольховського В.А. представлю особисто 16.12.2024р

13.12.2024р.

Ольховський Віталій Андрійович (представник за довіреністю Ольховська Любов Богданівни)

Ольховська Любов Богданівна

Підписано ЕЦП

рис.2.3.1. Зразок скарги на дії ДВ

Терміни оскарження рішень ДВ представлені в таблиці 2.3.1.

Строки оскарження рішення та дій виконавця, посадових осіб органів
державної виконавчої служби

Рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені	протягом 10 робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів
Рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій	може бути оскаржене протягом трьох робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів

ВАСУ інформації за 2020-2024 роки в офіційному доступі не надає. Тому наводимо існуючу за 2018. Вона є достатньо показовою. ВАСУ наводить такі статистичні дані щодо справ з приводу оскарження дій та рішень державних виконавців :

“Упродовж 2018 року на розгляді місцевих адміністративних судів перебувало 14 973 справи зі спорів у сфері виконавчої служби та виконавчого провадження. Це 0,4% від загальної кількості справ, які перебували на розгляді місцевих адміністративних судів. За цей період судами розглянуто 12 762 справи. За результатами їх розгляду у 4 359 справах, або 34% розглянутих справ, позовні вимоги задоволено. Майже у такій же кількості справ у задоволенні позовних вимог відмовлено (4 747 справ, або 37%). У 2 272 справах (17%) позовні заяви залишено без розгляду” [4]. Статистичні дані також вказують на те, що “в 11% справ вирішувалося питання про юрисдикцію судів щодо вирішення цих справ та їх предметну підсудність. Про це свідчать показники справ, у яких закрито провадження (571 справа), та передано до інших судів (813 справ)”.

При цьому також «Апеляційними адміністративними судами за цей період переглянуто 2 589 постанов місцевих адміністративних судів у справах цієї категорії, або 0,3% загальної кількості переглянутих постанов. У 1 987 справах, або 77% переглянутих справ цієї категорії, апеляційними судами підтримано позиції місцевих адміністративних судів та їх рішення залишено без змін. У 602 справах постанови судів першої інстанції змінено чи скасовано. За 241 наслідками скасування постанов у 473 справах прийнято нову постанову, а у 64 справах закрито провадження у справі» [7], а у 10 справах позовну заяву залишено без розгляду. «Вищим адміністративним судом України у 2018 році в касаційному порядку розглянуто: 390 справ за касаційними скаргами у справах зі спорів у сфері виконавчої служби та виконавчого провадження - або 1% загальної кількості розглянутих справ у касаційному порядку. За результатами касаційного розгляду таких справ ухвалено - 302 судових рішення, або 77% ухвалених рішень у цій категорії справ, якими рішення судів попередніх інстанцій залишено без змін, 88 судових рішень, якими рішення судів попередніх інстанцій змінено чи скасовано. За наслідками скасування рішень 31 справу направлено для продовження розгляду, 26 справ направлено на новий розгляд, ухвалено 17 рішень про скасування рішення суду апеляційної інстанції із залишенням у силі рішення суду першої інстанції, у» 6 справах закрито провадження в адміністративній справі та у 4 справах ухвалено нове рішення. «Аналіз статистичних показників вказує на те, що за результатами апеляційного чи касаційного порядку скасовувалося майже кожне четверте рішення. В 11% справ судами першої та апеляційної інстанцій закрито провадження у справі. У суді касаційної інстанції цей показник становив 7%. У переважній більшості справ провадження закривалося у зв'язку з тим, що справу не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства» [15].

Існує чотири види оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної виконавчої влади:

1) адміністративний порядок оскарження (до <u>вищестоящої посадової особи</u>);
2) судовий порядок оскарження (до суду) ;
3) порядок оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця в рамках провадження омбудсмана;
4) наднаціональний порядок

Адміністративний порядок оскарження має переваги перед судовим порядком - він є безоплатним, більш оперативним та у разі незгоди із рішенням щодо оскарження, прийнятим в адміністративному порядку, дає можливість звернутися до суду для подальшого вирішення питання [6].

Альтернатива оскарження суб'єкта виконавчого провадження (крім боржника) в адміністративному або судовому порядку надає додаткові гарантії захисту та відновлення прав і законних інтересів осіб (фізичних та юридичних), ставить питання особистої довіри до системи органів виконавчої (у випадку адміністративного оскарження) або судової (у випадку судового оскарження) влади та ефективності результатів їх діяльності.

Постанова, акт, резолюція, лист або в інша форма чи не оформлена взагалі - всі вони можуть бути оскаржені заінтересованими особами.

У судовому порядку рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб органів державної виконавчої служби можуть бути оскаржені в порядку:

-«цивільного (до суду загальної юрисдикції), господарського (до господарського суду) або адміністративного (до адміністративного суду) судочинства. Критеріями визначення юрисдикції судів щодо вирішення справ з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення є юрисдикційна належність суду, який видав виконавчий документ, та статус позивача як сторони у виконавчому

провадженні»[35].

До суду загальної юрисдикції в порядку цивільного судочинства можуть звернутися сторони виконавчого провадження (лише стягувач, боржник, їх представники) із скаргою, якщо вважають, що їх права чи свободи порушені прийнятим державним виконавцем чи іншою посадовою особою ДВС рішенням, дією чи бездіяльністю. Звернутися із скаргою сторони мають до того суду загальної юрисдикції, який видав виконавчий документ, при примусовому виконанні якого і виникла ситуація, що оскаржується [29]. До господарського суду скарги можуть подаватися ~~стягувачем, боржником~~ або прокурором лише до того суду, примусове виконання (певні рішення, дії чи бездіяльність) рішення, ухвали чи постанови якого оскаржується [29]. До адміністративного суду із позовною заявою про порушення прав, свобод чи інтересів в процесі примусового виконання рішень юрисдикційних органів мають право звернутися учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій [15]. Тобто - до адміністративного суду мають право звертатися всі суб'єкти виконавчого процесу, крім державного виконавця (на відміну від судів загальної юрисдикції та господарських судів, до яких із скаргою мають право звернутися лише сторони виконавчого провадження), які вважають, що їх права, свободи та законні інтереси порушені певними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових осіб ДВС у процесі примусового виконання рішень юрисдикційних органів, обов'язкових до виконання. На відміну від судів загальної юрисдикції та господарських судів, до господарського суду скарги можуть подаватися стягувачем, боржником або прокурором лише до того суду, примусове виконання (певні рішення, дії чи бездіяльність) рішення, ухвали чи постанови якого оскаржується [29]. До адміністративного суду із позовною заявою про порушення прав, свобод чи інтересів в процесі примусового виконання рішень юрисдикційних органів мають право звернутися учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій [15]. До адміністративного суду мають право звертатися всі суб'єкти виконавчого процесу, , які вважають, що їх права, свободи та законні інтереси порушені

певними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових осіб ДВС у процесі примусового виконання рішень юрисдикційних органів, обов'язкових до виконання (крім державного виконавця (на відміну від судів загальної юрисдикції та господарських судів, до яких із скаргою мають право звернутися лише сторони виконавчого провадження). На відміну від судів загальної юрисдикції та господарських судів, до яких мають право звертатися лише при примусовому виконанні саме їх рішень. Цивільним та господарським судочинством при зверненні до суду з визначеного питання подається скарга, а до адміністративного суду - позовна заява. На рис. 2.3.2 відображено структуру суб'єктного оскарження в судах різної юрисдикції.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної виконавчої служби			
Адміністративний порядок (в межах системи органів державної виконавчої служби):	Судовий порядок		
	Суд загальної юрисдикції в порядку цивільного судочинства	Господарський суд в порядку господарського судочинства	Адміністративний суд в порядку адміністративного судочинства
– суб'єкти оскарження (суб'єкти виконавчого процесу, крім боржника); – об'єкти оскарження (рішення, дії та бездіяльність, оскарження яких передбачено Законом України «Про виконавче провадження»)	– суб'єкти оскарження (сторони виконавчого провадження); – об'єкти оскарження (рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб ДВС при примусовому виконанні виконавчих документів, виданих цим судом)	– суб'єкти оскарження (сторони виконавчого провадження або прокурор); – об'єкти оскарження (рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб ДВС при примусовому виконанні виконавчих документів, виданих цим судом)	– суб'єкти оскарження (всі суб'єкти виконавчого процесу, крім державного виконавця); – об'єкти оскарження (рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб ДВС при примусовому виконанні будь-яких виконавчих документів, крім тих, порядок оскарження яких окремо передбачено законодавством)

рис. 2.3.1. Структура суб'єктів оскарження рішень ДВС та ДС в судах різної юрисдикції

Якщо особа пропустила строки оскарження рішень та дій (бездіяльності) державних виконавців до відповідного начальника відділу ДВС та в судовому порядку не змогла їх поновити за якимись обставинами, вона має змогу звернутись із відповідною скаргою до омбудсмена. У процесі оскарження рішень та дій чи бездіяльності державного виконавця в адміністративному чи судовому порядку з метою за зверненням народних депутатів України чи за

власною ініціативою скаржник може звернутись до Уповноваженого. «В тих випадках, коли має місце загроза законності (тягне порушення прав людини) чи відверте порушення прав і свобод особи, що оскаржує рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця, і таке стало відоме народному депутату, він звертається із відповідною заявою до омбудсмена, а коли про це стало відомо безпосередньо Уповноваженому – провадження відкривається омбудсменом за власною ініціативою» [4]. Такі підстави відкриття провадження є важливими.

Громадяни переважно не мають базових уявлень про свої права та обов'язки у виконавчому провадженні, потребують забезпечення справедливого оскарження незаконних рішень дій чи бездіяльності державного виконавця. Реагуючи на скаргу, Уповноважений, серед іншого, «може безперешкодно відвідувати (запрошувати) відповідного начальника відділу ДВС чи суддю (суддів), враховуючи можливість присутності на судових засіданнях, й отримати від них усні або письмові пояснення щодо обставин, які перевіряються у справі, а також знайомитися з документами, у тому числі таємними, включаючи справи, які знаходяться в судах» [4]. Здійснивши провадження - проаналізувавши отриману інформацію у справі й дійшовши висновку про наявність порушень прав і свобод людини - омбудсмен може направляти у відповідні органи акти реагування (конституційне подання та подання).

Незважаючи на те що звернення омбудсмена в нашій державі має рекомендаційний характер, це не знижує його можливості впливу на поновлення порушених прав і свобод.

Нижче наведена сучасні кейси з практики захисту порушених прав та свобод осіб, що скаржились на незаконні рішення дії чи бездіяльність державних виконавців.

Наднаціональний порядок оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця. Конституцією України гарантовано, що «кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за

захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій членом або учасником яких є Україна»[1]. Це означає, особи можуть звернутись до відповідних регіональних та міжнародних судів чи квазісудових органів. До ЄСПЛ можуть звертатись також й ті особи, які оскаржували в рамках національної системи в судовому порядку рішення та дії (бездіяльність) державних виконавців, якщо доведуть, що держава порушила їх конвенційне право. Як правило, це: право на ефективний захист, право на справедливий суд, право власності).

Так, зокрема, порушення державного виконавця були предметом заяви № 58312/00 та, відповідно, розгляду справи «Трихліб проти України» [15] та № 28924/04 (справа «Чуйкіна проти України») [15], № 17522/07 [15].

Національне законодавство передбачає такий порядок оскарження дій державного виконавця:

- 1) адміністративний («незважаючи на декларативну ефективність цієї процедури, нівелювання цієї процедурою досить часто відбувається саме через «чисту статистику», «кругову поруку» [6] тощо;
- 2) судовий «справи щодо оскарження рішень та дій (бездіяльності) державних виконавців розглядаються загальним судом та адміністративним, господарським судами, що зумовлює неоднаковість практики та плутанину в виборі юрисдикції серед позивачів; найбільш оптимальним кроком вирішення цих проблем є передача всіх цих справ під юрисдикцію адмінсудів» [7];
- 3) шляхом відкриття провадження омбудсмена “незважаючи на те, що акти реагування Уповноваженого з прав людини не мають імперативної сили, омбудсмену, як правило, вдається захистити права та свободи осіб, що оскаржують незаконні рішення, протиправні дії чи бездіяльність державного виконавця” [8];
- 4) наднаціональний “не завжди є виправданим, оскільки вимагає значних витрат часу – декілька років; незважаючи на це, українські громадяни звертаються до ЄСПЛ із завами про захист та відновлення своїх прав,

порушених незаконними рішеннями, протиправними діями чи бездіяльністю державних виконавців” [9].

Для усунення розбіжностей нормативно-правового регулювання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів ДВС, захисту та реалізації прав суб’єктів виконавчого процесу на таке оскарження, вважаємо за доцільне у Кодексі адміністративного судочинства передбачити наступне: при оскарженні рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб ДВС до суду подається скарга, а не позовна заява. Таким чином буде усунено розбіжності між законодавством України про виконавче провадження та Кодексом України про адміністративне судочинство. При цьому цей процес буде підпадати під поняття «оскарження», яке для нього застосовується.

Для врегулювання порядку оскарження рішень встановлення строків оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб ДВС є досить важливим. Законодавець не встановив початку спливу строку, процесуальними кодексами зазначене питання врегульовано по-різному. Для усунення розбіжностей нормативного регулювання та вирішення питання щодо початку спливу строку на оскарження, враховуючи доцільність визначення адміністративного судочинства єдиним судовим порядком розгляду цих справ та важливість та значення такого правового інституту - необхідно переглядати нормативно-правове регулювання порядку оскарження, практичне його застосування з метою удосконалення та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Висновки до розділу 2.

У період воєнного стану особливості примусового виконання рішень визначено пунктом 102 розділу XIII «Прикінцевих та перехідних положень» ЗУ, відповідно до якого тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України на період до припинення або скасування

воєнного стану на території України діє спеціальний порядок , який було доосліджено в даній роботі з метою захисту сторін та учасників ВП.

Аналіз публічного регулювання роботи органів ДВС та здійснення ВП під час війни надає можливість зробити наступні висновки:

публічне регулювання це є сприятливими для боржників, ставить їх у відносно вигідніше становище по відношенню до стягувачів; «звужуються можливості виконавців відносно стягнення заборгованості з певної категорії боржників (тим самим обмежуючи права стягувачів); унеможливлюють вчинення виконавчих дій на користь російських громадян або компаній (в тому числі українських та іноземних, що мають кінцевими бенефіціарними власниками російські компанії або громадян); встановлюють заборону виконання приватними виконавцями виконавчих написів нотаріуса; забороняють відкриття виконавчих проваджень на тимчасово окупованих територіях та внесли зміни до порядку щодо отримання статусу, діяльності, оскарження дій та притягнення до відповідальності приватних виконавців» [9].

Цифровізація процесів виконання судових рішень в державній виконавчій службі повинна бути доведена до автоматизму, запуск кожного нового сервісу додає зростання ефективності та впевнені ДВС.

Право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної виконавчої служби з метою ефективного захисту прав та інтересів юридичних та фізичних осіб, держави, органів місцевого самоврядування в частині строків та суб'єктності оскарження , єдиної форми процесуального документу, посиленні наднаціонального рівня захисту в справах з метою захисту прав та інтересів сторін ВП .

РОЗДІЛ 3. Удосконалення системи управління державною виконавчою службою України в умовах воєнного стану.

3.1. Сучасні тенденції удосконалення в управлінні державною виконавчою службою.

Державна служба в органах ДВС має проблеми які притаманні державній службі на цьому історичному періоді. Запобігання виявам корупції серед державних службовців; відкритого конкурсного відбору на всі посади державної служби; просування по службі державних службовців з урахуванням професійної компетентності та виконання своїх посадових обов'язків; «визначення вимог до посад державної служби; при цьому чіткого і прозорого механізму відповідальності державних службовців за порушення вимог законодавства, невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків» [9]; соціального захисту державних службовців та удосконалення системи оплати праці державних службовців; відповідності системи державних органів функціям та інституційна спроможність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; оновлення змісту діяльності кадрових служб державних органів та посилення їх ролі в управлінні персоналом відповідного органу; удосконалення системи підготовки перепідготовки підвищення кваліфікації державних службовців; налагодження зв'язку наукових досліджень із практичними потребами державних органів та органів місцевого самоврядування та престижності державної служби. Дані напрями визначаються Стратегією реформування державної служби та службою в органах місцевого самоврядування в Україні.

Відповідно до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки особливості діяльності ДВС визначають існування проблем у системі виконання судових рішень. Гранично низька частка фактичного виконання судових рішень; відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців; системні недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними та недержавними установами.

Результати анкетування працівників ДВС вказують на низький рівень соціального захисту державних виконавців, відсутність матеріальних стимулів у їхній роботі. Результати дослідження вказують на те, що можливо в підрозділи ВС йдуть працювати особи, що не знаходять себе у цивільних структурах і задовольняються мінімумом стабільності наявного службового становища. Хто давно зв'язав своє життя зі службою та не ризикує змінювати прив'язаність та прагне використовувати службовий стан з корисливою метою.

Регулювання інституту приватних виконавців є складним і вимагає виваженості у прийнятті рішень. На початковому етапі діяльність приватних організацій по виконанню судових рішень законодавець розглядається лише паралельно з існуванням органів ДВС. Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» надано пріоритет у правовому регулюванні діяльності приватних виконавців, а переміщення правових норм, що регулюють діяльність ДВС - до підзаконних актів. Відбувається дискримінація правового регулювання діяльності державних виконавців порівняно із приватними виконавцями. Загальний аналіз показників виконаних судових рішень приватними виконавцями та органами ДВС буде впливати на подальше нормативне регулювання. При скороченні бюджетних витрат на утримання державного апарату поступово приватні виконавці можуть витіснити ДВ із системи виконання рішень в Україні.

Створюють правові казуси у сфері виконання рішень хаотичність розміщення правових норм регулювання діяльності ДВС у підзаконних актах, дія нормативних актів, заснованих на законах, що вже втратили чинність, та відсутність відповідних нових аналогів. Наслідок - побудова збалансованої змішаної системи виконання рішень з визначенням у ній місця ДВС. Розбалансованість системи правового регулювання діяльності ДВС може тривати довго і не призвести до підвищення рівня престижності служби в ДВС. Та збільшення показників ефективності її роботи.

Розробка нової Концепції розвитку ДВС необхідною є для впорядкування правових норм діяльності ДВС в Україні в умовах руйнування централізованої

моделі системи та становлення змішаної системи виконання рішень . Відсутність на рівні закону нормативного визначення понять «ДВС», «орган ДВС», «Департамент ДВС Міністерства юстиції України», «державний виконавець», «працівник ДВС», «режим державної служби в ДВС»; не визначеність у законодавстві понять «механізм виконання рішень», «система виконання рішень», «виконавче провадження», «режим і механізм виконавчого провадження», «виконавчий процес», «стадія виконавчого провадження», «стадія виконавчого процесу», «суб'єкти виконавчого процесу», «примусове виконання рішень», «виконавча справа», «виконавча дія»; не розробленість принципів регулювання взаємодії ДВС державних виконавців із приватними виконавцями та органами їх самоврядування, з суб'єктами публічного та приватного права, принципів контролю за діяльністю ДВС. Це є проблемами у сфері правового регулювання статуту ДВС .

Проблемами правового регулювання діяльності ДВС є: «відсутність систематизації відповідних правових норм в одному нормативно-правовому акті; переміщення усіх правових норм, що регулюють адміністративну діяльність та адміністрування системи органів ДВС у підзаконні акти; відсутність етичного кодексу ДВС; відсутність дисциплінарного статуту ДВС; відсутність концепції інформаційного забезпечення діяльності ДВС, концепції інформатизації діяльності ДВС, єдиного нормативного правового акту чи системи правових норм, які визначали б засади інформаційного забезпечення діяльності державних виконавців та органів ДВС; відсутність положення про правила обігу інформації з обмеженим доступом у роботі органів ДВС; відсутність положення про порядок оприлюднення публічної інформації про діяльність ДВС» [34].

Введення єдиного інформаційного простору у діяльність ДВС України повинна мати свою систему завдань цілей принципів. Її мета полягає у тестуванні неефективних процесів і процедур, процедури яких можливо змінити для зменшення витрат часу на виконання роботи. Налагодженні захищеного електронного поштового зв'язку між усіма органами державної

виконавчої служби з метою скорочення терміну доставки кореспонденції, обміну інформацією; та покращенні контролю за дотриманням процесуальних термінів на всіх етапах здійснення виконавчого провадження; також впровадженні автоматизації у найбільш трудомісткі та рутинні процеси діяльності ДВС (документообіг, статистична звітність, планування, кадрові питання). Створення єдиного інформаційного простору системи ДВС його інтеграція до інформаційного простору України; подальша комп'ютеризація робочих процесів діяльності ДВС, використання сучасних засобів зв'язку та телекомунікацій; підвищення оперативності, повноти, достовірності і об'єктивності обліку та контролю за збором і розподілом фінансів [15]; підвищення обґрунтованості управлінських рішень за рахунок використання розрахунково-аналітичних і оптимізаційних методів і моделей, створення інтегрованої та інформаційно-аналітичної системи [15]; підвищення рівня довідково-інформаційного обслуговування установ ДВС і суб'єктів виконавчого провадження; зниження трудомісткості праці, підготовки, збору і обробки даних з виконавчого провадження [3, с. 90]. Побудова АІА системи підтримки діяльності органів Державної виконавчої служби України повинна здійснюватись за принципом централізації. Це передбачає створення центральної бази даних, яка включала б Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (ДРРПНМ), Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Державний реєстр іпотек, Державний реєстр обтяжень рухомого майна [4], Реєстр прав власності на нерухоме майно [5; 6], Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень, Єдиний реєстр боржників, Реєстр рішень, виконання яких гарантується державою; Єдиний реєстр приватних виконавців, рекомендовану виконавчу практику, статистичну звітність, можливість використання ресурсів системи користувачами залежно від наданих прав доступу; стандартизації: впровадження нормативно-довідникової системи, забезпечення можливості взаємодії з іншими інформаційними системами; децентралізації: забезпечення достатніми функціональними можливостями локальних робочих місць державних виконавців для ситуацій, коли зв'язок із

центральною базою даних ненадійний або втрачений, можливість роботи із регіональним рівнем центральної бази даних; мінімізації кількості операцій за рахунок впровадження системи одноразового внесення інформації, використання довідників і класифікаторів, встановлення зв'язків між документами; масштабності: врахування необхідності роботи в умовах різної чисельності користувачів, можливість витримувати пікові навантаження в період формування звітності [7, с. 179].

Чинне законодавство, яке регулює виконавче провадження, передбачає існування таких елементів системи інформаційного забезпечення діяльності ДВС: Автоматизована система виконавчого провадження, яка включає в себе Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень, Єдиний реєстр боржників, Реєстр рішень, виконання яких гарантується державою; Єдиний реєстр приватних виконавців [8]. Частиною системи ІЗ діяльності державних виконавців є Електронна система торгів (ЕСТ). Структура АІАС підтримки діяльності органів ДВСУ повинна включати районний - районні (міські) відділи ДВС та обласні рівні:

ВДВС ГУЮ Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції; центральний: ДВСУ Міністерства юстиції. На кожному з рівнів необхідно створити локальну систему обробки даних, до складу якої входять забезпечувальні та функціональні підсистеми [9].

Користувачем загального доступу може бути громадянин, що має доступ до мережі Інтернет з використанням веб-браузера [10]. Реєстрація в системі користувачів загального доступу не вимагається, а тому вони можуть працювати з системою анонімно. «Через сайт ДВСУ користувач загального доступу може отримати інформацію про ДВСУ взагалі та окремі її структурні підрозділи, контактну інформацію, години прийому, зразки документів та інше; доступ до прикладів виконавчої практики» [11].

Для вирішення проблем інформатизації як важливого складника подальшого розвитку діяльності ДВС України, необхідна велика

організаторська і просвітницька робота не тільки спеціалістів інформаційних служб, але й керівників ДВС України усіх рівнів [12]. Без комплексного вирішення перерахованих задач віддача від витрачених зусиль і засобів на впровадження нових інформаційних технологій буде незначною

Майбутня Концепція розвитку ДВС повинна містити наступне :

- привести умови роботи ДВ у відповідність до міжнародних і європейських стандартів;
- підвищення рівня ефективності діяльності ДВС в Україні та престижність роботи ДВ;
- покращення якості ВП;
- підвищення рівня довіри громадян до ДВС в Україні .

Напрямами вдосконалення діяльності ДВС в Україні на організаційному рівні повинно стати:

- 1- «створення єдиного механізму функціонування системи органів примусового виконання рішень»;
- 2- «забезпечення рівноцінної конкуренції між державними та приватними виконавцями»;
- 3 – «дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців»;
- 4 – «перегляд механізму визначення винагороди виконавцям з метою стимулювання підвищення рівня реального виконання судових рішень»;
- 5 – «впровадження якісної системи постійно діючої підготовки і підвищення кваліфікації виконавців відповідно до чітко визначених і належно систематизованих цілей і завдань»;
- 6- «перегляд вимог до виконавців»;
- 7 – «удосконалення етичних і дисциплінарних правил щодо виконавців»;
- 8 – «зниження формалізації, оптимізація стадій виконавчого провадження та строків проведення виконавчих дій»;

9 – «досягнення справедливого балансу інтересів стягувачів і боржників, у тому числі через надання виконавцям практичного доступу до активів боржників і забезпечення гарантій від зловживань»;

10 – «впровадження дієвих стимулів для добровільного виконання судових рішень, заходів впливу щодо боржників»;

11 – «посилення управління інформаційними системами для кращого надання виконавцями послуг електронного правосуддя».

3.2.Євроінтеграційні реформи в системі державного регулювання примусового виконання рішень.

Євроінтеграційні процеси та міжнародна співпраця України із міжнародними партнерами обумовлюють необхідність аналізу зарубіжного досвіду нормативного регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів. Малоефективний національний інститут примусового виконання рішень зумовлює шукати додаткові шляхи та нові способи реформування національного законодавства, в т.ч. шляхом запозичення успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів.

Статистичні дані за останні п'ять років вказують на реалізацію виконавчих документів лише в межах від 50% до 65%, за сумами, що підлягали стягненню, – від 18% до 40% (табл. 3.2.)

Таблиця 3.2.

Стан примусового виконання рішень у 2021 році ДВС України

Кількість документів на виконанні	4 967 425
Сума до виконання, грн	684 958 627 661 грн
Кількість виконаних документів	848 714 - 18,1% від загальної кількості
Сума виконання, грн	271 918 169 296 грн – 39,69% від запланованих сум

Такі показники виконання рішень значно відстають від показників країн Західної Європи. Низький рівень виконання рішень призвів до формування негативного іміджу ДВ серед населення України, 44 % опитаних громадян зазначили, що не мають довіри до державних виконавців.

Неефективний в Україні інститут примусового виконання рішень вимагає на різних рівнях державного управління шукати нові способи реформування національного законодавства, в т.ч. шляхом запозичення успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів.

Франція. Франція має успішний досвід серед багатьох європейських країн. У Франції «систему примусового виконання переважно представляють приватні особи –«примусові виконавці» (які отримали державну ліцензію на даний вид професійної діяльності» [3]. Елементи незалежної практикуючої особи так і державного службовця у Франції об'єднуються у адміністративно-правовому статусі примусового виконавця. ПВ у Франції повинен мати юридичну освіту, успішно пройти дворічне стажування у судового виконавця , скласти державний кваліфікаційний іспит. В подальшому прокуратура відповідного територіального округу та Департаментська (регіональна) палата готують висновок щодо придатності претендента до зайняття посади судового виконавця. Судові виконавці призначаються на посаду наказом Міністра юстиції Франції, дисциплінарно підпорядковуються прокурорам Республіки [4]. Правове становище примусового виконання визначається Ордонансом у Франції від 2 листопада 1945 року. Зміни у адміністративно-правовому регулюванні цієї діяльності у 1992 році відбулися, а остання реформа у сфері виконання рішень була проведена Е. Макроном у 2015 році. Коли він обіймав посаду міністра економіки Франції. Організаційна структура органів виконання рішень у Франції складається з:

- Національної палати виконавців;

- Регіональної палати судових виконавців на рівні апеляційних судів; департаментів судових виконавців [5].

До повноважень приватного виконавця належить вручення повісток; виконання судових рішень із застосуванням державного примусу від імені держави; складання проєктів документів, протоколів, що мають статус доказів; надання юридичних консультацій; проведення публічних аукціонів; виконання функцій медіатора [19]. Діяльність судового виконавця має публічно-правовий характер тому він зобов'язаний проводити виконавчі дії щодо всіх наявних заяв та не може обирати собі клієнтів. У Франції судові виконавці уповноважені державою встановлювати юридичні факти та складати акти, що мають доказове значення. СВ мають повноваження якими наділені нотаріуси в Україні. Судовий виконавець має право діяти одноособово або вступити до об'єднання судових виконавців. Судовий виконавець несе персональну відповідальність за спричинені ним збитки, а спільнота судових виконавців страхує власні ризики, а страхові премії розподіляються всередині спільноти виконавців [19]. Діяльність примусових виконавців не фінансується із державного бюджету Франції. Джерелом фінансування їх діяльності є оплата за здійснення повноважень, делегованих державою, та по встановленими державою тарифами [7]. Примусові виконавці у Франції мають широке коло повноважень та є авторитетними представниками юридичної професії. Управління майном боржників, виконання функцій медіатора у процедурі виконавчого провадження, надання громадянам юридичних консультацій, встановлення фактів, що мають юридичне значення - окрім застосування державного примусу до боржників до компетенції примусових виконавців належить і ці повноваження. Сьогодні у Франції працює близько 3,5 тисяч приватних судових приставів, з них лише близько 300 – державних (працюють виключно з боргами державних органів) [8]. Переважна більшість представників цієї професійної діяльності у Франції – є представниками приватно-правової (хоч в країні змішана система примусового виконання рішень). Приватні примусові виконавці у Франції вже століттями доводять свою ефективність. Це пов'язано

із тим, що вони є професійними, підготовленими та мотивованими. Перевагами саме Французької моделі інституту примусового виконання рішень є: процесуальна незалежність примусових виконавців; фінансова незалежність від держави; свобода від надмірного контролю з боку держави; престиж професії; широке коло повноважень тощо. Цікавим для України в якості позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання у сфері виконання рішень може бути коло повноважень примусових виконавців у Франції - встановлення фактів, що мають юридичне значення, надання юридичних консультацій. З огляду на війну РФ проти України та на масштаби руйнувань, які завдані майну громадян і безпосередньо громадянам України та бізнесу, даний досвід:

- полегшить процес відновлення втрачених або знищених документів громадянам нашої країни та представникам бізнесу,
- забезпечить зайнятість приватним виконавцям, які через війну втратили великий обсяг роботи.

Німеччина. Книга 8 «Виконавче провадження» регулює механізм примусового виконання судових рішень і рішень інших органів в Німеччині Німецького цивільного уложення від 1 липня 1896 р. [9]. У Німеччині примусове виконання судових або інших рішень –державна функція, її здійснюють судові виконавці державні службовці (на противагу Франції). Виконавче провадження безпосередньо здійснюють реєстратори суду, які повноважні діяти на підставі сертифікату спеціального (який надає право виконувати рішення суду) [4]. Судових виконавців призначає на посаду керівник окружного суду та Голова вищого регіонального суду. Судові виконавці в Німеччині наділені державно-владними повноваженнями відповідного адміністративно-правового статусу [10]. Судів, судових виконавців та служби земельного кадастру включено до системи примусового виконання в Німеччині. Кожний із цих державних органів наділений повноваженнями примусового виконання рішень. Стягувач при цьому може звернутися до будь-якого державного органу у зручний для себе час і обрати спосіб виконання рішень [11]. У Німеччині судовий виконавець повинен

сприяти швидкому виконанню рішення. Якщо виконавець не виявляє майна, належного боржнику, на яке може бути звернене стягнення, а боржник доведе спроможність оплатити борг у найкоротші строк (в межах шести місяців) по частинах, то виконавець проводить здійснення стягнення частинами. Якщо проти цього не заперечує кредитор. Судовий виконавець при цьому має право за клопотанням боржника відкласти реалізацію арештованого майна на один рік, при умові якщо боржник зобов'язується виплатити борг протягом зазначеного строку. Звернення стягнення на майно боржника взагалі не проводиться, якщо очікувана сума від реалізації звернених до стягнення предметів може перевищити витрати примусового виконання.

У Німеччини дуже лояльне законодавство у сфері примусового виконання до боржників. Адміністративний примус у регулюванні досліджуваної сфери все ж має місце. На вимогу судового виконавця щодо з'ясування стану матеріального становища боржника, останній зобов'язаний надати йому повну інформацію щодо власного майна і всіх наявних у нього активів. Судовий виконавець зобов'язаний попередити боржника про кримінальну відповідальність у разі надання неправдивої інформації яка затребується. Судові рішення, які підлягають примусовому виконанню можуть бути пред'явленні до виконання протягом 30 років у Німеччині. Німецьке законодавство у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів є лояльним до боржників. Запровадження в Україні досвіду регулювання у сфері виконання рішень Німеччини може стати підґрунтям для корупційних зловживань. Враховуючи особливості менталітету громадян України можна припустити, що така система примусового виконання може бути безрезультатною.

Польща. Реформа у сфері примусового виконання відбулася у 2019 році. Закон про судових виконавців та виконавче провадження від 29 серпня 1997 року замінили два закони - Закон Республіки Польща про діяльність судових виконавців і виконавче провадження та Закон Республіки Польща про витрати на проведення виконавчих дій. Ціль даного реформування - підвищення

престижу професії виконавця, усунення зловживань професією з боку судових виконавців [14]. Законодавство Польщі у сфері виконання судових рішень та інших актів зазнало змін у квітні 2018 року: посилено судовий контроль за проведенням виконавчих дій; врегульовано положення, відповідно до якого судовий виконавець, у провадженні якого перебуває виконавче провадження, зобов'язаний власноруч вручити сторонам виконавчого провадження формуляр (бланк) готової скарги на його дії, яку незадоволена сторона у разі потреби зможе подати до відповідного суду; змінено мінімальний вік особи, що претендує на посаду судового виконавця «з 26 років на 28 років, а максимальний вік зменшено з 70 років до 65 років» [14]. Судовий виконавець у Польщі має доступ: до державних електронних реєстрів країни, до цифрової бази даних банківських рахунків, до бази даних володільців автотранспортних засобів та до бази даних фонду соціального страхування - це забезпечує ідентифікацію роботодавця боржника (як платника соціальних внесків). Діяльність судових виконавців у Польщі носить високопрофесійний характер. Корисним для України із досвіду Польщі у сфері виконання рішень можуть бути: посилення судового контролю за діяльністю виконавців; запровадження відео-фіксації проведення окремих процесуальних дій; автоматизація цифровізація виконавчого провадження; підвищення престижу професії виконавця.

Грузія. Закон України «Про виконавче провадження» містить положення аналогічні Закону Грузії «Про виконавче провадження». Важливо зрозуміти, наскільки є успішним у Грузії практичне застосування цього нормативно-правового акту. Національне бюро виконання, яке входить до структури Міністерства юстиції Грузії здійснює Організацію виконання судових рішень. У 2009 році в Грузії було запроваджено інститут приватного виконання, діяльність приватних виконавців контролює Мін'юст та видає їм ліцензії [20]. У Грузинській системі примусового виконання рішень доцільно виділити такі переваги:

- вільний доступ персоналу Національного бюро виконання до спеціальної комп'ютерної системи, яка охоплює діловодство,
- виготовлення процесуальних документів та реєстр виконавчих проваджень,
- надає доступ до всіх електронних реєстрів Грузії.

В Грузії функціонує реєстр соціально незахищених осіб. Які мають низький рівень доходів. За наявності боржника в цьому реєстрі - виконавче провадження зупиняється. В електронній формі здійснюється приєднання до системи органів примусового виконання рішень Національного банку Грузії, створеного на базі Національного бюро виконання поліції; ведення діловодства у сфері примусового виконання. З 2009 року Національний банк Грузії надав доступ виконавцям Національного бюро виконання до інформації про відкриті боржниками банківські рахунки з можливістю їх автоматичного арешту та списання коштів в он-лайн режимі. Приватні виконавці не мають такої можливості. Запроваджена медіація у разі згоди сторін виконавчого провадження. Приватні виконавці вчиняють більшість виконавчих дій у процедурі виконавчого провадження без дозволу суду. Створення Реєстру соціально-незахищених осіб, що мають низький рівень доходів та функціонування поліції виконання, повна цифровізація виконавчого провадження, доступ виконавців до інформації про відкриті боржниками банківські рахунки з можливістю їх автоматичного арешту та списання коштів на користь стягувача. Цей досвід реформування сфери примусового виконання судових рішень можливо запровадити в Україні

Естонія. Литва. Судовий виконавець є незалежною особою, яка діє від свого імені та несе персональну відповідальність. Ця особа не є ні приватним підприємцем ні державним службовцем [17]. Організація роботи судових виконавців відноситься до компетенції МЮ Естонії. Виконавці не є державними службовцями, функціонують за наявності ліцензії. «Така «приватна» система виконання рішень передбачає державне регулювання професійної діяльності виконавців» [18]. Інститут приватних судових виконавців був запроваджений у Литві також. Реформа в Литві завершена з

прийняттям Закону «Про пристаів». Для кандидата на посаду пристава законодавством встановлені такі вимоги: «наявність громадянства Литовської Республіки з бездоганною репутацією; наявність вищої юридичної освіти; досвід роботи на посаді помічника пристава не менше 2 років та перемога у публічному конкурсі, або наявність стажу юридичної служби від 5 років та перемога у публічному конкурсі» [19, с. 81]. Реформування сфери примусового виконання судових рішень у Литві та Естонії було успішним. Сьогодні там діє «приватна» система виконання рішень. Приватні виконавці довели свою вмотивованість та ефективність. Тому доречним для запровадження в Україні є досвід Литви у частині встановлення додаткових вимог до кандидатів на посаду виконавця - досвід роботи на посаді помічника виконавця, або досвід роботи у юридичній практиці.

Проаналізувавши зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів у Франції, Німеччині, Польщі, Естонії, Литві, Грузії можна підсумувати наступне. Ці країни мають успішний досвід реформування сфери примусового виконання рішень, в цих країнах функціонує ефективна процедура виконавчого провадження. В Україні діє змішана система виконавчого провадження, поєднується діяльність органів державної виконавчої служби та приватних виконавців. Така система є оптимальною для України. Сприяння держави, соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання діяльності приватних виконавців, особливості менталітету громадян окремих зарубіжних країн пояснюють високі показники діяльності приватних виконавців в зарубіжних країнах. Органи державної виконавчої служби потребують оптимізації.

3.3. Рекомендації по посиленню кадрового потенціалу державної виконавчої служби в системі органів

Державна кадрова політика та діяльність щодо її реалізації - це процес, що регулюється цілеспрямованим і високо організованим інструментом влади (правовими актами) . Якісне адміністрування кадрової роботи відіграє ключову роль у налагодженні європейського рівня роботи вітчизняних органів публічної адміністрації. «Апробовані європейською практикою підходи до відбору, розстановки та переміщення кадрів в органах публічної адміністрації, їх професійного навчання та підвищення кваліфікації дозволять сформувати такий рівень професійних якостей їх працівників, якого очікує громадянське суспільство України» [15]. Державна кадрова політика суб'єктивна за формами, механізмами, технологіями реалізації, визначається суб'єктивними діями окремих осіб-лідерів, керівників державних структур. Кадрова політика держави визначає шляхи і засоби кадрового забезпечення реформ, професіоналізм їх здійснення; є фактором збереження цілісності держави, соціально-політичної стабільності суспільства, виступає елементом регулювання життєдіяльності населення.

Кадрова політика в органах державної влади та органах місцевого самоврядування напрям забезпечення їх ефективної діяльності. Робота з персоналом у відповідності з концепцією розвитку підприємства, метою - забезпечення балансу процесів оновлення і збереження кількісного та якісного складу кадрів у його розвитку відповідно до потреб організації . Дана політика повинна відповідати вимогам трудового законодавства і стану ринку праці в регіоні. Кадрова політика має враховувати тенденції реформування держави та суспільства . Не повинна бути вузько прагматичною, а саме - розрахованою лише на кадрове забезпечення вирішення поточних завдань. Необхідно знайти в кадрах та кадрових процесах те, що об'єднує минуле, сучасне та майбутнє, при цьому забезпечує успадкування кращого досвіду. Основними компонентами концепції кадрової політики органу публічної адміністрації є її цілі, «найближчі та довгострокові завдання; пріоритети і найважливіші напрями кадрової діяльності органу публічної адміністрації; суб'єкти та об'єкти кадрової політики й характер їхньої взаємодії» [4]; механізми реалізації

державної кадрової політики; система роботи з кадрами; технології професійного розвитку персоналу органів публічної адміністрації.

Проблематика покращення кадрового потенціалу є актуальною у всіх сферах та галузях публічного управління. Для адекватного стимулювання службовців, що працюють у органах примусового виконання судових рішень, необхідно проаналізувати проблеми, що виникають під час виконання службових обов'язків та подані ними пропозиції для покращення їх професійного становища. На рисунку 3.3. відображена чисельність в т.ч. МЮУ.

Міністерство
фінансів
України

Чисельність працівників державних органів,
яка встановлюється Кабміном (динаміка у 2023)

Скрити
фільтри

На дату
Динаміка

Орган влади (оберіть зі списку)
Все

АГЕНТСТВА	ІНСПЕКЦІЇ	ІНШІ ДЕРЖОРГАНИ	КОМІСІЇ	МІНІСТЕРСТВА ТА СКМУ	СЛУЖБИ	Гранична чисельність, 01.01.23	Гранична чисельність, 01.04.23	Гранична чисельність, 01.07.23	Гранична чисельність, 01.10.23	Гранична чисельність, 01.01.24	Гранична чисельність, відхилення з 01.01.23	Фактична чисельність, 01.01.23	Фактична чисельність, 01.04.23
бюджетної класифікації (ГРК)	Назва органу влади												
	Пенсійний фонд України					24 400	24 400	24 400	24 400	24 400	0	20 272	21 494
	Міністерство юстиції					17 001	17 001	17 001	17 001	17 001	0	11 355	12 294
	Бюро економічної безпеки					4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	0	682	799
	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури					313	427	427	427	427	114	270	407
	Державне агентство енергоефективності та енергозбереження									195	195		
	Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури					139	190	190	190	190	51	120	124
	Національне агентство з питань запобігання корупції					408	408	408	408	408	0	366	361
	Державна служба морського і					564	564	564	554	554	-10	213	234
го						147 813	147 540	147 505	147 471	147 384	-429	114 687	114 055

Інформацію подано станом на 01.01.24, 01.10.23, 01.07.23, 01.04.23, 01.01.233
Органи сектору безпеки і оборони не відображено
Граничну чисельність працівників затверджено [постановою КМУ від 05.04.2014 №885](#)

Сучасний стан умов праці в системі органів ДВС в Україні, рівень їх матеріального забезпечення та соціальної захищеності не сприяє популярності цієї служби. 57% опитаних державних виконавців виявили незадоволеність своєю роботою та зазначили, що не вважають свою професію престижною. З урахуванням зазначеного, в умовах формування самостійної галузі виконавчого права існує потреба у формулюванні пристосованих до умов змішаної системи виконання рішень, концептуальних засад діяльності ДВС в Україні.

Службовці ДВС відносять до основних проблем: «робота «на статистику» (39,2%); велика кількість показників діяльності (29,8%); недостатність часу на виконання деяких завдань (16,5%); значна завантаженість роботою (15,4%);

погані умови роботи (умови приміщень, техніка) (14,7%); відсутність робочої стабільності та постійні організаційні зміни (11,9%); необхідність скласти велику кількість документів (9,0%); недостатній рівень інформаційного обміну між працівниками підрозділів (8,6%); незрозумілі службові вказівки (6,9%); необхідність дотримуватися дисципліни (4,3%)» [17]. Питання фінансових винагород є актуальним - у приватних виконавців винагорода вища аніж у державних. Також відкритим є питання гарантій навантаження на виконавців.

Підвищення матеріального стимулювання діяльності працівників ДВС дозволить посилити кадровий потенціал органів. Цього можна досягти при встановленні на державній службі більшої середньої заробітної плати. Ніж в галузях економіки, не меншої, ніж у приватному секторі. Має бути вдосконалена структура оплати праці, забезпечена її справедливість і прозорість. Для стимулювання залишення в органах ДВС найбільш підготовлених кадрів необхідно запровадити прозорі критерії просування по службі для формування планів кадрового зростання найбільш професійних працівників ДВС [13]. На думку працівників ДВС, *такими критеріями* мають бути:-

- 1- кількість виконавчих проваджень, закритих у зв'язку із повним і фактичним виконанням виконавчого провадження (45%);
- 2 - суми стягнутого виконавчого збору в дохід Державного бюджету (29%);
- 3 - кількість завершених виконавчих проваджень (23,1%);
- 4 - кількість документів, щодо яких закінчився термін виконання, встановлений законом (22,9%);
- 5- кількість виконавчих документів, яка перебуває на виконанні у бухгалтеріях підприємств, установ, організацій (17,9%);
- 6 - кількість залишених виконавчих документів на кінець року (13,0);
- 7 - фактичне навантаження на державного виконавця в місяць (8,0%);
- 8 - кількість зупинених провадженнями виконавчих документів (4,9%).

Цей перелік критеріїв повинен бути нормативно закріплений у положенні про оплату праці працівників ДВС та їх заохочення. Важливим є створення

належних умов праці персоналу державної служби Це й надання приміщень, організаційно-технічне, інформаційне та допоміжно-обслуговуюче кадрове забезпечення [2].

Розглядається запровадження системи оплати праці на основі нової класифікації посад державної служби з урахуванням функціональної спрямованості, мети та цінності посади; встановлення конкурентоспроможного рівня заробітної плати відповідно до Розпорядження КМУ від 27 травня 2020 р. № 622-р «Про схвалення Концепції реформування системи оплати праці державних службовців та затвердження плану заходів з її реалізації».

В системі органів публічної влади, в т.ч. і в ДВС не вирішена низка питань, що не відповідають загальноприйнятим європейським критеріям державної служби:

- ✓ це малоефективна система оцінювання результатів службової діяльності;
- ✓ відсутнє планування кар'єрного росту;
- ✓ ослаблена система мотивації та заохочення персоналу;
- ✓ висока плинність кадрів.

Тенденції щодо добору та підготовки кадрів на державну службу сформувались не в сторону покращення. На початку 2021 року оголошено понад 50 конкурсів на керівні посад Центральних органів державної влади для державних службовців категорії А - з 28 проведених конкурсів тільки в 11 визнано переможців, а в 17 – переможців не визначено з формулюванням: «Суб'єкт призначення не визначив переможця конкурсу за результатами співбесіди кандидатур, які набрали найбільшу кількість балів за результатами загального рейтингу кандидатів, відповідно до рішення Комісії з питань вищого корпусу державної служби». Також назріла нагальна проблема підготовки управлінських кадрів вищої ланки. Це системність підготовки державних службовців категорії «А», професійна компетентність яких відповідала би сучасним вимогам державного управління. Важливим в цьому аспекті є

запровадження освітніх закладів для професійного зростання, функціонування кадрового резерву та при цьому запровадження системи ротації кадрів.

Розробка такої програми кадрового забезпечення органів публічної влади за сучасними вимогами кадрового менеджменту, яка сформована на принципах професійності, об'єктивності, спадковості, формування та зберігання традицій, з врахуванням адміністративно-територіальних особливостей функціонування державної служби буде сприяти вирішенню проблем створення якісного кадрового резерву та збереження кадрів. Упродовж другого кварталу 2024 року посилилася тенденція відтоку кадрів з української державної служби та скорочення кількості посад державних службовців. Про це свідчить аналіз кількісного складу державної служби за даними НАДС за другий квартал 2024-го Рис 3.1.

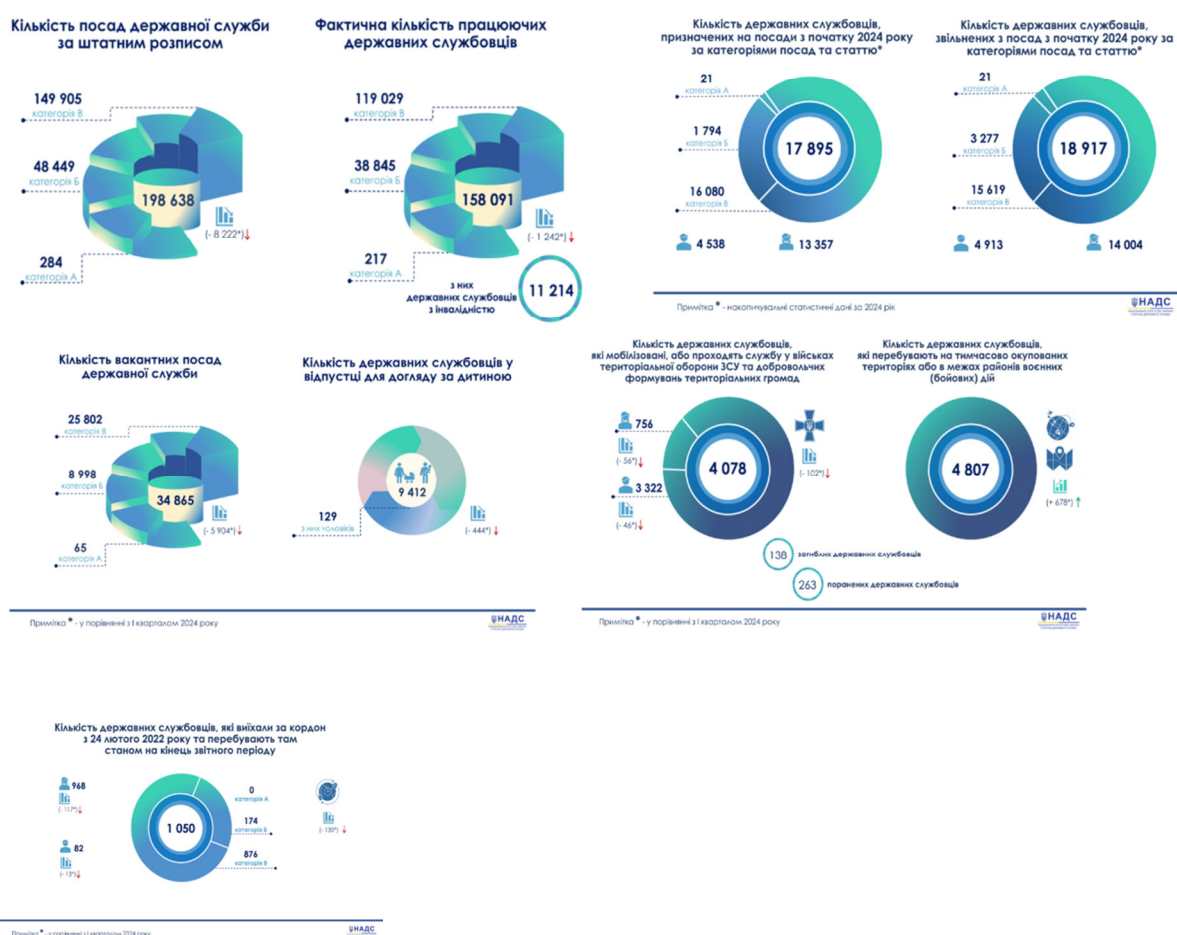

рис. 3.1. Аналіз кількісного складу державної служби за даними НАДС другий квартал 2024-го

За результатами моніторингу кількісного складу державних службовців за другий квартал 2024 року «фактична кількість працюючих державних службовців складає -158 091 особу. Серед них - 119 048 жінок, і 39 043 чоловіків. Упродовж трьох місяців їх стало менше на 1 242 особи. Скоротилася кількість посад державної служби за штатним розписом. Їх наразі 198 638, що на 8222 посади менше, аніж у першому кварталі 2024-го» [8]. Змінилася динаміка, пов'язана з кількістю вакантних посад на державній службі. Їх 34 865, що на 5 904 менше, ніж у першому кварталі 2024-го. В Україні «нараховується 4 078 державних службовців (з них 756 – жінки), які мобілізовані або проходять службу у військах територіальної оборони ЗСУ та добровольчих формуваннях територіальних громад (на 102 менше, порівняно з першим кварталом 2024-го)» [13]. З початку повномасштабної агресії 138 державних службовців загинули, 263 – зазнали поранення. Збільшилась кількість державних службовців, що перебувають на тимчасово окупованих територіях або в межах районів воєнних (бойових) дій, їх «4 807, що на 678 осіб більше у порівнянні з попереднім звітним періодом. 1050 державних службовців наразі перебувають за кордоном. Упродовж трьох місяців їх стало менше на 130 осіб. Дані наведено без урахування частини тимчасово окупованих територій, у тому числі Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, меж районів воєнних (бойових) дій або блокованих районів, а також без урахування посад державних службовців, інформація про перебування на яких становить державну таємницю» [13].

Кадрова система ДВС налічує майже 10 тис. осіб. Середня зарплата державного виконавця, якщо не враховувати винагороду, залежно від регіону становить від мінімальної до 10 000 грн. Зарплата невисока. У Києві та інших містах-мільйонниках трішки вища. Виконавці також можуть отримувати близько 2% від стягнутих сум. ДВС в останні роки поступилася приватним

виконавцям у стягненні значних сум заборгованості. Тому на стягненні штрафів та аліментів багато винагороди для державних виконавців немає.

Дослідження вказує на напругу в співпраці державних та приватних виконавців. Це частково пов'язано з тим, що виконавчі провадження, які потенційно можуть стати джерелом винагороди для державних виконавців забирають приватні. ДВС поступово стає службою, яка має виконувати ті категорії рішень, які не хочуть або не можуть виконувати приватні виконавці. Стягнення штрафів та аліментів є непопулярними та складними категоріями.

Україна змінюється, змінюється кількість людей у населених пунктах, районах, відбувається міграція населення, змінюється і карта промислових центрів та підприємств. Одні банкрутують, інші змінюють форму, треті утворюються. Існують неефективні відділи ДВС де працюють 1–2 людини (начальник і виконавець), а виконавчих проваджень стільки, що їх могла б супроводжувати одна людина у іншому місті. При цьому ДВС платить комунальні витрати на утримання, забезпечує відділ комп'ютерною технікою, папером, логістикою тощо. Збереження критеріїв доступності для населення має бути основою при оптимізації кадрової та організаційної структури. Як приклад - 10 виконавчих проваджень у віддалених районах. Жителі повинні мати можливість звернутися до виконавця, щоб це було не дуже далеко і досить ефективно. Оптимізація може бути проведена, якщо буде виділено відповідне фінансування на виплати працівникам, які будуть скорочуватися. Близько 20–30% відділів можуть бути приєднані, реорганізовані, злиті в зв'язку з запланованими змінами.

Висновок до розділу 3.

Аналіз досвіду окремих зарубіжних країн надав можливість запропонувати до впровадження в національну систему такі елементи удосконалення:

- розширення повноважень приватних виконавців- та наділення їх повноваженнями щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення та надання юридичних консультацій;
- прирівнювання адміністративно-правового статусу державного виконавця із статусом приватного виконавця;
- підвищення авторитету та престижу професії державного та приватного виконавця;
- впровадження процедури медіації (як етапу виконавчого провадження, у випадку волевиявлення сторін виконавчого провадження);
- посилення судового контролю за діяльністю виконавців – державних та приватних ;
- запровадження відео-фіксації проведення окремих процесуальних дій, щовчиняються в ході виконавчого провадження;
- автоматизація та цифровізація виконавчого провадження;
- надання доступу виконавцям до інформації про відкриті боржниками банківські рахунки з можливістю їх автоматичного арешту та списання коштів на користь стягувача тощо.

Для посилення кадрового потенціалу в системі державних органів виконавчої служби України важливим є

- ✓ налагодження системи створення єдиного механізму функціонування системи органів примусового виконання рішень;
- ✓ наявність конкуренції між державними та приватними виконавцями та дотримання балансу повноважень приватних і державних виконавців;
- ✓ вдосконалення механізму визначення винагороди виконавцям для стимулювання зростання рівня реального виконання судових рішень;
- ✓ впровадження якісної системи та постійно діючої підготовки підвищення кваліфікації виконавців відповідно до належно систематизованих цілей і завдань;

- ✓ перегляд вимог та вдосконалення етичних і дисциплінарних правил щодо виконавців;
- ✓ зниження формалізації в діяльності, оптимізація стадій виконавчого провадження та строків проведення виконавчих дій;
- ✓ досягнення балансу інтересів стягувачів і боржників, у т. ч. шляхом надання виконавцям практичного доступу до активів боржників , забезпечення гарантій від зловживань;
- ✓ дієві стимули для добровільного виконання судових рішень;
- ✓ розробка нових заходів щодо впливу на боржників;
- ✓ посилення інформаційних систем для кращого надання виконавцями послуг електронного правосуддя.

ВИСНОВКИ

«Немає права без ефективного засобу правового захисту» говорить старе латинське прислів'я - *ubi ius, ibi remedium*.

Для дотримання верховенства права необхідне швидке та правильне виконання судових рішень, які підлягають виконанню та інших прийнятих рішень. На сьогодні це є проблемою і в національній і в світовій системі. Належне, ефективне та результативне виконання судових рішень є надзвичайно важливим для кожної держави. Цей чинник є складовою авторитету судової влади, створення, зміцнення та розвитку сильної судової влади. Дієвості актів, які вона видає. Принцип обов'язковості виконання юрисдикційних рішень, закріплений у Конституції України. Знаходить своє відображення у ст.13 конвенції Ради Європи "Про захист прав людини і основоположних свобод" від 04.11.1950 р., яка передбачає право кожного на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі [1]. Ефективна діяльність органів і осіб, які здійснюють примусове виконання рішень - засіб юридичного захисту необхідного для забезпечення основоположних прав і свобод громадян.

Враховуючи зобов'язання України про повне "узгодження галузевого та горизонтального законодавства України, інституцій та стандартів з галузевим і горизонтальним законодавством, інституціями та стандартами ЄС" [2], досвід правового регулювання країн Європейського Союзу є актуальними для України.

Сучасне виконавче провадження не відповідає стандартам, які пред'являються до виконавчого провадження законодавством країн Європейського Союзу. Це в свою чергу не відповідає взятому курсу на євроінтеграцію у Європейське співтовариство. Перший етап реформування виконавчого провадження в Україні у 2016 р. здійснив значний рух у бік ефективного виконання судових рішень та рішень інших юрисдикційних органів (обумовлений запровадженням інституту приватних виконавців). На цей час, час війни та невизначеності процес виконання судових рішень не відповідає у повній мірі вимогам та очікуванням українського суспільства. Невирішеною є ряд проблем, пов'язаних з примусовим виконанням юрисдикційних рішень, визначенням обсягу

повноважень державних та приватних судових виконавців, контрольних механізмів суду за здійсненням виконавчого провадження.

Тому проводиться наступний етап реформи інституту виконавчого провадження - прийнято за основу проект Закону "Про примусове виконання рішень" від 14.06.2021 р. № 5660. Його метою є - комплексне удосконалення процесу примусового виконання рішень.

Відповідно до поставлених завдань в даному дослідженні було виконано наступне:

1. Досліджено теоретико-правові засади управління та процес трансформації публічного регулювання системи державної виконавчої служби України в умовах воєнного стану.

Підготовлено висновки, що судовий розгляд та виконання рішення – це елементи цілого, якщо ухвалене судове рішення не буде у подальшому виконане, то судова влада фактично не справляється з покладеними на неї функціями. Тому виконання судового рішення, ухваленого будь-яким судом, повинно розглядатись як складова "судового розгляду".

2. Визначено зміст правового регулювання основних засад функціонування державної виконавчої служби та системи органів виконання судових рішень, її місце в системі органів виконавчої влади;

3. Проаналізовано роботу Шевченківського відділу державної виконавчої служби м. Львова Західного міжрегіонального управління міністерства юстиції України в системі органів ДВС України – запропоновано посилити цифровізацію системи документообігу та отримання доступу ДВ до реєстрів інших органів виконавчої влади, вдосконалення роботи з фінансовими установами

4. Досліджено особливості примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час війни та процедури оскарження дій виконавців та рішень посадових осіб в розрізі виконавчих проваджень. Запропоновано:

активізувати цифровізацію процесів виконання судових рішень в державній виконавчій службі, запустити нові сервіси для зростання ефективності ; скоригувати терміни оскарження дій або бездіяльності; вдосконалити систему суб'єктності на оскарження; погодити єдину форму процесуального документу – скарга , посилити наднаціональний рівень захисту в справах з метою захисту прав та інтересів сторін ВП.

5. Визначено сучасні тенденції удосконалення в управлінні державною виконавчою службою з врахуванням європейського досвіду:

запропоновано розширення повноважень суду щодо контролю за виконанням судових рішень - як за законністю дій та рішень судових виконавців, так і надання суду більш широкого спектру повноважень щодо зобов'язання боржника до виконання судового рішення; розширення повноважень приватних виконавців; закріплення обов'язку приватних виконавців подавати періодично звіти про свою діяльність; включення положень про надання правової допомоги до законодавства, що регулює виконання судових рішень, тощо.

6. Розроблено рекомендації по посиленню кадрового потенціалу державної виконавчої служби в системі , а саме - по вдосконаленню механізму визначення винагороди виконавцям для стимулювання зростання рівня реального виконання судових рішень; по впровадженню якісної системи та постійно діючої підготовки підвищення кваліфікації виконавців відповідно до належно систематизованих цілей і завдань; стосовно перегляду вимог та вдосконалення етичних і дисциплінарних правил щодо виконавців; по посиленню інформаційних систем для кращого надання виконавцями послуг електронного правосуддя.

